م. ئەنفەر: سەرمایەداری ئەوەندە بەهێز نییە پاش پەتاکە بەخێیا بچێتەوە -15- … ئازاد حەمە

بەشی پانزەهەم

""ئەوەی ئارگیومێنتەکەی بە ژاوەژاو و فەرماندان دەخاتەووو ئەقڵی لاوازە""
میشێل دی مۆنتاین Michel de Montaigne

سەرەتا: نەشئەئامێزی فەلسەفە دەمانخاتە ناو دیمەن و لوغزی فەلسەفییەوە، وادەکات بەووی نیگا تازە و سیما جیاکانی بیرکردنەوەی مرۆڤا هەڵشاخێن و کاریش لەسەر ڕەواندنەوەی نیگەرانیی و گۆشەگیری ساتەوەختەکانی خەمان و دەوروبەرمان بکەین. نکۆینەوەت، تەهزرینی هزرڤانان هەمیشە لە دەرگای پرسیارە هزری و ڕەوشتییە هەنووکەییەکان دەدات و تەنگژەکانیش کە بەشکن لەو چەشنە پرسیارانە ئاوەش بە گومانا دەچرپێنن کە مێژووی پەتا لەناو مێژووی هزر بەشك بووە لە هەڵکەوتینە هزرییەکان. لەڕەوە ئەوە دەچێین کە ئەو تەنگژەیەی پەتای کۆرۆنا دروستیکرد لەتەك تەنگژە ڕەوشتیەکانی سەرمایەداری جیهانی یەکیگرتوو. چاوچنۆکی نیولیبرالیزم و ئەو تەنگژە ڕەوشتی و تەندروستییانەی پەتاکە دروستیکردن هەکاربوون بە گەڕانەوەی دەمارگیری ئاینی (پەتا ئیشی خوایە) و ڕاستەوی (ڤق لە چینیبوون) لە هەندەك لە کەمەنگاکان. زۆرەك وایبەدەچن پەتاکە مرۆڤایەتی خستە بەردەم گریمانەی سەرلەنوێ دامەزراندنەوەی جیهان، هەر لەو نەوەندەشدا بەشکی تر بەوەوە سەرقاڵن کە داشتنی بیرکردنەوەکان سەبارەت بە پەتاکە مرۆیبوونمانی بە ئاڕاستەیەکی نەگۆتیڤانە گەیی. هەکاری سەرەکی ئەمەش دامانی بەهاکان بوو لەتەك هاتنی شۆپڵی کۆرۆنا. ئاشکرایە، سەنگی پەتاکە لەگەڵ کاتا لە گۆربووندابوو تا ئەو ئەندازەیەی کە بووە پەتایەکی گەردوونەوی و ئەمەش ساتەوەختەکی خەماوی لەتەك خەی بە مرۆڤایەتی هێنا. ئابووری سەرمایەداری جیهانیش کە ماماڵەی لە ئاستی پۆیست نەبوو کەوتە ژێرپرسیاری فرەدووراییەوە. ئەمەش بەزەری لەبەرئەوەی خەمی بنەمایی سیستەمی ئابووری جیهانی لە

ساتەوەختی پەتاکە پتر ئابووری بوو تا مرۆیی یان تەندروستی و ژینگەی.
ئامانی ئەم بەشەمان لەگەڵ نووسین و لێدوانەکانی میشێل ئۆنفرێ (Michel Onfray) یە تایبەت بە پەتای کۆرۆنا و ئەو تێنگەژە ئابووریەی پەتاکە بە فەرەنسا و یەکێتی ئەورووپا هێنای. بەم جۆرە ئەوەی لەم بەشە دەینووسین پێوەندیەکی تۆندوتۆڵی لەتەك هەزری سیاسیی ئۆنفرێدا هەیە. پەتاکە خۆی وانیشاندا کە بەشێکی کاریگەر لە هاوکێشە جیهانییەکان، ئەمەش ئۆنفرێی خستە ناو جۆنجاڵییەکی هزریی سیاسییەوە و دواتر هۆنگە سیاسییەکانیشی بەسەر بچووکە فەلسەفییەکانیا زاکەرد و تا کار گەیشتە ئەوەی لە لێدوانە تەلەفزیۆنی و ڕۆژنامەوانییەکانیدا، لە مانگی دووی ئەم ساڵەوە (2020) تا ئێستا، کەشش بە ئەوە بکات ئەو پارادۆکسە ئەتیکیانە نیشاندات لیبرالیزمی ڕۆژئاوا لە خوڕقانی بڕپرسیارێ. سەرباری ئەوە، گازندەی سۆسیال میدیای فەرەنسیش دەکات کە بەردەوام دەتخاتە بەردەم ئاماری نوێی مردنەوە، کە ئەمە لە کۆتایدا دەتخاتە بەردەم دیلەمایەکی بووناوییەوە. ئەم فیلەسوفە فەرەنسییە کەشکە تێنیا لەوەدا نابینێتەوە بابەتەکە هووبووونەوەی مردن، لەوەشا دەبینێتەوە کە ئەو کەموکوڕیەی لە کەرتی تەندروستیدا بەدیکرا دەوڵەت ناکارێت چارەسەریبکات.
لەم بەشە ئەوە لە زاری ئۆنفرێوە گفتوگۆدەکەین کە شارستانی ئەورووپای لایەك لەبەردەم هەڕەشەی پەتای کۆرۆنا خۆی چاك ڕانەگرت، لایەکی دی پەتاکە توانستی زانستی و تەکنەلۆژی وەاتە هاوچەرخەکانی خستۆتە پرسیارەوە. بەپێی ئەوەی پەتاکە پرسیارێکی زۆری سیاسی و ئابووری لەتەك خۆی هێنا توانای گۆڕینی وتاری سیاسیشی لەخۆیدا بەرجەستەکرد. هەر لەم بارێوە ئۆنفرێ گریمانی ئەوەش دەکات، پەتاکە دەکارێت جیەسیاسی ئێستامان بگۆڕێت. سەیرەکە لەوەدایە لەکاتی پەتاکە سیاسەت بەردەوام بوو و فەرەنساش لەژێرسایەی ئیمانوێل ماکرۆن (Emmanuel Macron) سیاسەتی خۆی دەکرد. بەپێ ئەم هزرڤانە فەرەنسییە لە وتنەکانی تایبەت بە پەتاکە ،هەمیشە و بەردەوام، زەمینەیەك بۆ هەرشکردنە سەر ماکرۆنی سەرۆك کۆماری فەرەنسا دەخسنێت و وەك نوێنەری نیولیبرالیزم و شارستانی ئەورووپای ناساغ تەماشایدەکات. بەمەش بەرەو ئەو گومانەمان دەبات، ئەم جۆرە سەرکردانە ،کە نوێنەرایەتی سەرمایەداری جیهانی دەکەن، شکستخواردوون لە هووبووونەوەی "تسونامی ئابووری و تەندروستی" (ژاك ئاتای) پەتای کۆرۆنا و ناشکارن سیاسەتێکی میهرەبانانە پیادەبکەن. ئۆنفرێ پێوایە کەسێکی هۆشبین نییە، لە تراژیدییە ئەمەش وادەکات بچووکانی لەهەر

بەرگەکدا بن، فەلسەفی یاخود سیاسی، پێگەی شیکاری خۆیانیان هەبێت.

ئەنفرێ و ماکرۆن:
پێتای کەرنا فەرەنسای کردە پێنگەك لە کارتۆن

پێتاکە بە لایەن نیێ و پێویستیشی بە شرۆڤەکردنێکی سیاسیانێ هەیە. ئەم وادەکات ئەنفرێ سەبارەت بە فەرەنسا و کەرەناڤایرەس دونیایەك پرسیاری بڤێ و قەبە بجووڵێنێت و فەرەنساش بکاتە چڤی مشتومڕ و بابەتی هەنووکەی وتنەکانی. پێتاکە ،ئەنفرێ وتەنی، واینەکرد سیاسەت بوستێت، دوورناڕەین ئەمانوێل ماکرۆنی سەرەك کەماری فەرەنسا لەناو جەرگەی پێتاکە خەریکی سیاسەتکردن بوو. ماکرۆن کە نوێنەری لیبرالیزمە سیاسەتی هەنووکەی فەرەنسی بەپێی ئەو ئیزم (ism) ێ پیادەکات و ئەنفرەش وایدەبینێت کە مەکینەی پاپێوەنانی لیبرالیزم لە فەرەنسا لە پەمپیدێ (Pompidou) وە دەستیپێکردووە بە ژیسکار دەستان (Giscard d’Estaing) و دواتر میتەران (Mitterrand) تەپڕیووە تا گەیشتووەتە ماکرۆن. هەر هەموش بە چەپ و ڕاستەوە هەمان ئەدیەلەژیایان بەخۆوکردووە. بەم جەرە پێتاکە بژاردە ئابووری و سیاسییەکانی سەرجەم سەرەکە فەرەنسیەکانی لە ژیسکار دەستانەوە، لە ساڵی 1974، تا دەگاتە ماکرۆن خستەووە.
ئەنفرێ سەرەکی فەرەنسا بە پیاوەکی سیاسی بە دید و نەگەیوو، بە هەست و نابینا لەقەڵەم دەدات. ئەم پیاوە لیبرالە کارگەکی بازاڕە و بە دامانی بازاڕەکە خەشی دادەمەت. سستەمی خانەنشینی و پەروەردەی تەکشکاندووە و هیچکاتیش دان بە هەڵەکانیدا ناهێنێت. شتەکی بە خانەوادەی مردووان بە کەرەنا نەکرد کە شایانی باسکردن بێت. ئەم سەرەکە، بە بەچوونی ئەنفرێ، فەرەنسا و فەرەنسیەکانی خەشناوێت، تەنیا خەی خەشدوێت و خەشی کەسکی بە توانا و درزنە و لە کارگەی کەشش لەهاتوو نیێ و لە بەیاردانیشا لاوازە. مامەڵەی لاوازی فەرەنسا لەگەڵ تەنگژەی پێتای کەرەنا سەلماندی سەرەك حوکمەت (سەرەك حوکمەتی پێشوو، ئێدوارد فیلیپ، کە مانگەك لەمەوبەر دەستیلەکارکەشایەوە) و سەرەك کەمارکەی لەنەزانن و لە لەدوانەکانیشیانا ناراستگۆن. ئەبەتە پێش کەرەنا دەزی کەرتی تەندروستی لە فەرەنسا، لەبەرئەوەی بازاڕ یاریدەکرد بە چارەنووسیەوە، وەران بوو. تەندروستی لە فەرەنسا دەمەکە بووە بە بیزنس و ئەمەش بە ساڵی 1983 ،بە کاتی سەرەك میتەران، دەگەڕێتەوە و دوای ئۆیش ئەمە هەر بەردەوامبووە. ئەمەش هەمووی شڤی نیولیبرالیزمە. نیولیبرالیزم وادەکات بازاڕ حوکمی بەدەستەوە بێت. هەڵەیە، بەبەچوونی ئەنفرێ، بازاڕ یاسا ئابووریەکانی بەسەر

نەخشخانە، قوتابخانە، سوپا، پۆلیس، دادگا و کولتووورا بسپێنێت. بەم چەشنە، کاتێک بازاڕ حوکمی تەندروستی دەکات ئەوە هوودەدات کە ئێستا لە فەرەنسا هوو دەدات. پیرەکان لەبەر نەبوونی جێگا لە نەخشخانەکان وەرناگیرێن و دەنێردرێنە ماڵەوە، نەبونی پۆیستییە پزیشکییەکان وادەکەن پەککەوتە و بەساڵاچووان لە نەخشخانەکان و ماڵی بە ساڵاچووان فەرامشبکرێن تا بمرن.

ئێنفرە هەڵخنەی ماکرۆن دەکات کە پێیوایە فەرەنسا لە حاڵەتی جەنگدایە کەچی ئەم سەرۆکە ناتوانێت ئامرازە تەندروستییە گرنگەکان بۆ تاقمی نەخشخانەکان دابینبکات. ئێنفرە وتەنی نیشانەکانی پەکەوتوویی ئەو فەرەنسا لیبرالێی بانگەشەی بەمبی ئەتەمی دەکات ئەوێیە کە ماسك و پەداویستی تەندروستی نییە، لەکاتێکدا ئەوانە بەشێکی سەرەکی لە سیاسەتی خەپارەزی پێکدێنن. لەم بارێیەوە ئێنفرە هاستەوخۆ گازندەی ماکرۆن دەکات کە سەرەتا دژ بە پەتاکە نەجوڵایەوە کەچی دواتر هەنگاوەکانی زۆر گورجکردووە. نەك هەر ماکرۆن زۆربەی سەرەکەکانی ئەوروپا سەرەتا پێیانوابوو ئەوەی بەهابوونەوە ئێنفلاوەنزایەکی نەرماڵە و تەدەپڕەت و گاڵتەشیان بە پەتاکە دەکرد تا وایلەهات ئەوروپا بووە قوربانی. وەرای ئەوە، تێگەیشتنێی یەکیەتی ئەوروپا بە بازارێکی گەردوونەاوی وایکرد باوەڕیان بە سنور و نەتەوە نەبێت کەچی لەکاتی کۆرەنتینەکە فەرەنسا بە سەرەکایەتی ماکرۆن کارەکی قەزەوێنی ئێنجامدا کاتێك بەیاریدا فرەکەیەکی زۆر بە هێنانەوەی فەرەنسییەکان لە چین بەکرەبگرێت و جێنشینیشیکردن لە باکووری فەرەنسا بە ئەوەی هیچ هەکاریەکی تەندروستییان بەبکرێت، ئەمە جگەلەوەی سەرەك شارەوانیەکانی ئەو دەڤەرە پێش وەخت ئاگادارنەکرابوونەوە.

سەرباری ئەوە، ئێنفرە نموونەشمان بەدەنێتەوە لەسەر ناکەکی لە وتارەکانی سەرەك ماکرۆن لە ساتەوەختی پەتاکە. ماکرۆن پەماندەت قایرەسەکە پاسپەرتی نییە، کەچی سنورەکانیش داناخات. ئەمەش بە ئێنفرە دووەووی دەگەیەنێت لە سیاسەتی فەرەنسا. هەر ئەم سەرەکە باس لەوەش دەکات کە لە ماڵەوە بوون گرنگە هاوکات داوامانیشلەدەکات بچین بە دەنگدانی شارەوانییەکان. نەك هەر ئەمە بگرە ئەوەش کە چۆن ئەوروپا نیو سەدەیە لافی زلهێزی ئابووری لەدەدات، کە نەیتوانی ماسك بە کارەندانی تەندروستی دابینبکات، پشوازی لە وەرگرتنی میلیۆنەك ماسك لە دەسەاتەکی سیاسی زلهێزی مارکسی لینینی وەك چین دەکات کە هەموو ئەوروپا لە خەونی ئەوەدا بوون ئەم دەسەاتە ،پاش نەمای سۆڤیەتی جاران، هەبوشتەوە.

هەرکە باس هاتەپشە لەسەر دروستکردنی ڤاکسین فەرەنسا بووە بابەت. لە سەرەتای مانگی نیسان ماکرۆن سەردانی شاری مەرسەلیای کرد، کە

دکەوتە باشووری فەرەنسا، تا چاوی بە دیدیە راوول (Didier Raoul) بکەوێت، ئەو پرۆفیسەرە فەرەنسییەی خەریکی دروستکردنی دەرمانی کلۆرۆکینە دژ بە مەلاریا. ئەنفرە پێیوایە کارکردنی راوول لەسەر ئەو دەرمانە لە دەروەی پاریس، لە شارێکی تر، کۆشێکی ترمان بیردەخاتەوە کە کۆشکی پێوەندی پاریسی پایتەختە بە دەروبەرەوە. دانیشتوانی پاریس بە شار و گوندەکانی دەروەی خۆی بۆشکە لە کۆشێکی دەرینی پاریسی پایتەخت. ئەنفرە ئەم زانا فەرەنسییە بە جەمسەرێکی جیهانی دەزانێت لەو بوارەی کاری تیادەکات، ئەمەش نەك ئەستا بگرە پێش پێتاکەش. کۆشکە لە راوول نییە کۆشکە لە بە توانای سیاسییەکانە کە لە مەترسییەکانی پێتاکە تێناگەن.

بە قسەی ئەنفرە، یەکەم وانە کە ئەمەی فەرەنسییەکان لەم درەمە بەدەستمان هێنا ئەوە بوو کە سەرکی حکومەت فاشیلە. ئەو وڵاتانەی ماستریخت (Maastricht) وێرانی کردووە، وەك فەرەنسا، ناکارەت بەپێی پێویست هووبووی پێتاکە ببێتەوە. دواتر سەرەك کۆمار بیاریدا لەبەرئەوەی قایرەسەکی کوشندە لە چین بەاوبووتەوە پێویستمان بە کەرەنتینە. ئەم بیارە لەکاتی خۆیدا نەدرا. حکومەتی فەرەنسی دەبایە ئەوە بە هەند وەربگرێت کە ئێستا، بەهۆی جیهانگیری دووەمەندەکانەوە، وەك جاران ئاسان نییە پیادەکردنی سیاسەتی خۆپارێزی و کۆنترۆڵکردنی سنورەکان. لەم سەنگەیەوە ئەنفرە لەگەڵ ئەوەدایە فەرەنسا سەروەری نیشتیمانی خۆی بپارێزێت و کەیلەی ئەدیەلەژی وڵاتانی ئەوروپا نەبێت. لەکاتی قەیرانە تەندروستیەکەش دەرکەوت کە ئەوروپا چەند پشتیان لەیەکترکرد، لەگەڵ ئەوەی چین بەتەنیا هووبووی پێتاکە ببێتەوە، هاریکاری ئیتالیاشیان نەکرد. ئەوەیە ڕاستەقینەی ئەوروپا. ئەوروپای ماستریخت بەو جۆرە مامەڵە لەتەك تەنگژەکانا دەکات. پێش تەنگژەکە پێیانوتبووین ئەوروپا دەوزمەیەکی ئابووریە و سەروی چین، هیندوستان، روسیا و ئەمریکایە. نەخێر دەرکەوت وانییە. دەرکەوت توانای دابینکردنی ماسك و دەستکێشی تەندروستی بەپێی پێویست نییە. ئەنفرە یەکیەتی ئەوروپاش بە یەکیەتی سڤیەتی جاران دەشوبهێنێت هەرکە سنورەکانی کردەوە دەرکەوت چەند وێرانە.

دوا وتن لەم بارەوە، کە ئەنفرەش جەختیلەدەکاتەوە، ئەوەیە، گومانناکرێت سیستەمی لیبرالی ڕۆژاوایی دروستکەری ماکرۆن و ماکرۆنەکانە. لە سەرکی ترەوە ئەدیەلەژیای ئەوروپا بەجۆرێك خۆی وێنا دەکات کە لە دامانەوە نزیکە. هەکاری سەرکیش بە ئەم دامانە ئەو سیاسەتە لیبرالیە ئەوروپا پیادەی دەکات. دەرهاویشتەکانی پێتای کۆرنا لەسەر ئاستی سیاسی، کۆمەڵایەتی چی

دەبێت؟ سیناریۆکانی داهاتووەمان چی دەبن؟ لە ئێستادا زۆر شت هەن نییە بەس ئەوە هەونە کە پێتای کۆرۆنا فشاڵی ئەورووپای ئاشکراکرد. هەر وەک تە و بەتەنیا چارەسەری ئەو کێشانە دەکات کە پێتاکە بەیهێناوە. کەماری چیك بەرامبەر بە یارمەتیدەکانی چین بە ئیتالیا ناڕەزای نیشاندا. ئەورووپایەکان لەگەڵ ئیتالیا بەتەنیا هەووبەووی تەنگژە تەندروستییەکە ببەتەوە. هەمان شت بەسەر فڕۆنسا هات. گەر ئەنفڕیانە بینینگە ئەژین: ئەمە ئەو ئەورووپایەیە کە لەمانیان کردبووە زبەڵاحێکی ئابووری و کەچی دڕکەوت وەک یەکیەتی ئەورووپا پەنگن لە کاغەز، نا بگرە مانگان لە کارتەن.

ئەورووپا جیهانی سێیەکی نوێیە

ئەورووپا جیهانی سێیەکی نوێیە، ئەمە ئەو گوزارەیەیە کە ئەنفڕە لە ماوەی کۆرۆنتین و لە لوتکەبوونی پێتای کۆرۆنا گەیکرد. بەخێی ئەم گوزارەیە لە ئێستادا لە هووی سیاسی و ئابووریەوە نەختێك بەسەرچووە. گوزارەی جیهانی سێ بە سەردەمی جەنگی سارد دەگوتەوە. لەسەر ئەو بناغەیەی جیهانی یەك وەک ئاتانی سەر بە پەیمانی ناتە (ئەمەریکا و وەک ئاتانی ئەورووپای ڕۆژئاوا یان بلۆکی سەرمایەداری) بوو، جیهانی دووش وەک ئاتانی سەر بە پەیمانی وارشە (سۆڤیەتی جاران و وەک ئاتانی ئەورووپای ڕۆژهەڵات یان بلۆکی سۆسیالیست) بوو و هەرچی وەک ئاتانی جیهانی سێیە بریتی بوو لە وەک ئاتانی ئاسیا، ئەفریقا و لاتین ئەمەریکا، کە بە زمانێکی ئابووری دەشێت بە وەک ئاتانی دواکەوتوو بەتەناسین. ئێستا و دوای داماڵینی بلۆکی سۆسیالیزم و هەوشانەوەی سۆڤیەتی جاران ئەم دابەشکردنە بەم جۆرە نەماوە و لە نووسینی ئابووری و سیاسیدا زۆرتر گوزارەی وەک ئاتانی پێشکەوتوو و وەک ئاتانی کەمتر پێشکەوتوو بەکاردەبرێت. لەڕە پێشکەوتوو بە واتای ئابووری بەکاردەبرێت کە نیشونما دەگەینێت. کەواتە ئەنفڕە گوزارەی ئەورووپا جیهانی سێیەکی نوێیە بە گازندەکردنی ئاستی ئابووری ئەورووپا بەکاردەبات. فڕۆنسا کە بەشکە لەو ئەورووپایە وێك یەکەك لە وەک ئاتانی جیهانی سێیەکەی جاران، وەک ئاتە دواکەوتووکان، وێنادەکات کە نەیتوانی پێویستیە تەندروستییەکان بە هاوەتیان دابینبکات. ئەوەتا لە ئیتالیای 60 میلیۆنیدا ژمارەی تووشبوان بە کۆرۆنا زۆر زۆرترە لە وەک تەکی فڕەدانیشتوانی وێك چین.

ئەنفڕە لە یەکەك لە لەدوانەکانی باس لەوە دەکات کە پێتا شتێکی تازە نییە و هەمیشە هەبووە و ژیانی میلیۆنەهاشی لەناوداوە. لە لەدوانێکی تریش دەڵێت: پێتای وا پێشتر بوونی نەبووە. ئەم پێتایەی

ئستا بڕەکی مرۆڤایەتی گرتووە لە جەنگ وڕانکەرترە. وەکیتر جەنگیشە لەتەك دوژمنێکی نادیار. ئەم پەتایە، یان ئەم جەنگە، وادەکات مرۆڤەکان لە تۆژاوا و تۆژهەڵات باجی خۆیانبدەن، بەڵام هەژارەکان باجە گەورەکە دەدەن. خودی جیهانگیریش وا دەبینێت کە دەوڵەمەندەکان پتر دەوڵەمەند دەکات و هەژارەکانیش پتر هەژار. تەنانەت گومان لە توانای جیهانگیریش دەکات لە شڵەکردن لەتەك پەتای کۆرۆنا. سەرنجمان بۆ ئاوەژەکان ڕادەکێشێت کە ئەم پەتایە زۆرێك شت لەتەك خۆیا دەنێت کە جارێ ماوە بیبینین. لەڕەقسە لەو گەڵانکاریانەیە دەکات کە لەژێرسایەی تەنگژە تەندروستییە جیهانیەکە دەنێ سەر هاوکێشە ئابووریەکان. پەتاکە کارا بوو لە دەرخستنی ڕوخساری ڕاستەقینەی ئەورووپا. دوورنەبینین پەتاکە لە شوێنکی وەك فەرەنسا ململانێی چیانەیەتی قووڵترکردەوە ، باری هەژارانی قوورسترکرد. بەبە (Bobo) کانی(١) پاریس هەرکە پەتاکە بەاوبووەوە شاریان جێهێشت. دەوڵەمەندەکان ،لەباگای کار بە دیستانس، دەوڵەمەندتر بوون. لەگەڵ هەموو ئەوانەش ئەنفرە جەخت لەوە دەکات کە پەتاکە خواستی سەرمایەداری نەبوو، لە سەرمایەداری هەوەدەدات بەشەوازی خۆی چارەسەریبکات. لەم سەنگەیەوە بۆە دەگەین کە شەی ئابووری و شەی پەتاکە لە وڵاتانی یەکیەتی ئەورووپا بە ئاشکرا هەستیپەکرا و قوربانی نۆشی دروستکرد.
لە لەدوانەك لەگەڵ (marianne.net) ئەو پەشبینیە دەکات کە کۆرناڤایرەس هەشتا سەرتایەتی. زۆر شت لە ژیانمان دەگۆڕێت. بە یەکەم جاریشە کە ئەورووپای ماستریخت بەی دەردەکەوێت بە توانایە. پاش داڕمانی دیواری بەرلین و ونبوونی یەکیەتی سۆڤیەتی جاران و هاتنەسازانی پەیمانی ماستریخت بەیەکەم جارێ ئەورووپا هەست بە بوونی بەرامبەرێك دەکات. ئەم دەوڵەتەی پەیمانی ناوبراو دەیپارێزێت پەنگە لە کاغەز. دەوزمەیەکی ئابووری درێیە کە توانای دابینکردنی دەمامکی پەویستی نییە. بەم جۆرە، ئەنفرە وامانلەدەکات بەو تەماشاکردنە بگەین کە پەتاکە بەرامبەرێ تازەکەی ئەوروپایە. دوای داڕمانی کەمۆنیزم ئەورووپا خۆی لەبەردەم دژێك دا بینییەوە کە نادیارە.

چین هەر ئەوە نییە کە ئەوروپا باسیدەکرد

ئەنفرە ئاماژە بەوە دەکات کە ساڵانێك لە سۆسیال میدیا وا باسدەکرا چین ئەرگانی ئەو بۆندکراوانەی سزای لەسەدارەدانیان بەسەرا سەپنراوە لە بازاڕی ڕەش دەفرۆشت، کەچی ئەم وڵاتەی وایپەدەوترا توانی کۆنترۆلی ئەو مەترسیە بکات لە ماڵەکیدا ڕوویدا، شاری

وەهان کە پانزە میلیۆنکی تیا دژیت لە مترسی کرانا دوورخرایەوە. ئەمە کارکی ئاسان نییە. فەرەنسا و ئیتالیا، وەاتانی ماستریخت، و ئەمریکا ئەویان پێنکرا کە وەهان بتانیا کردی. داخستنی شارکی گەورەی وەك وەهان لە لایەن چینەوە لە خۆا نەبوو. ئەوە بەو جۆرە نکرایە وەهان دەبووە کارگەی بەرهەمهێنانی قایرەس. نەك هەر ئەوە بگرە حکومەتی چین یارمەتی وەاتانی ماستریختیشیدا (وەاتانی یەکیەتی ئەوروپا). ئەوەبوو چین یەك میلیۆن ماسکی لە ناوەندی مانگی ئادار بە فەرەنسا نارد، یارمەتیەکی پزیشکی بەرچاوی ئیتالیەکانیشی دا. لەگەڵ ئەوەش کە ئەنفرە ڕەخنەی زۆر لە سیستەمی سیاسی چینی دەگرێت ئەوەش دەبینێت کە مەدەلی چین سەرکەوتوانە لەم تەنگژەی پێتایە دەردەچێت. بۆ؟ چونکە چین خۆی دەبێت شتکمان لەسەر خۆی پەبەڵێت. بەدنیایشەوە ئەم چینە شتکمان لەسەر خۆی پەناڵێت کە زیان لە ناوبانگی بدات، تەنیا ئەوەمان پەدەڵێت کە وەنەیکی پزیتیڤانە لەسەر خۆی دروستبکات. ئەوەشمان بیرە کە درەی لەگەڵ کردین سەبارەت بە مژووی دەستپکی پێتاکە و ئاماری مردووان.
ئەنفرە چین بە وەاتکی ماری دوو سەر ناودەنێت. سەرکی سەرمایەداری لیبرالییە لە بەرهەمهێنان و سەرکەی تری دکتاتاری مارکسی لینینیە لە کەمەگە. ئەدی دژی ئەوروپای یەکگرتوو لەگەڵ ئەم دوو سەریەی چین؟ لیبرالیزمی یەکیەتی ئەوروپا کە بەرهەمی پەیمانی ماستریختە بە پاساوی بەدەستهێنانی قازانج بووە هەکاری چوونە دەرەوەی کەمپانیەکان بە دەرەوەی ئەوروپا. چین یەکەکە لەو شوێنانەی کە دەستی کار تیایا زۆر هەرزانە و کرێکاری چینیەکانیش لەچاو کرێکاری ئەوروپایی تا ئەوپەڕی دەچەوسێنرێنەوە. کەواتە، جیهانگیری لیبرالیزمی ئەوروپای وایکرد کەمپانیایەکی زۆری ئەوروپای ڕوو لە چین بکەن. ئەم لیبرالیزمە ئابووریەی ئەوروپا واشیکرد چینیەکان پێویستیەکانی ئەوروپایەکان بەرهەمبهێنن و ببنە بازاڕەکی جیهانییش بە بەرهەمهێنانی گشت جۆرە شمەکێك. چینیەکان، بە قسەی ئەنفرە، لەڕێگای زۆر بەرهەمهێنانەوە ،تا خواستی جیهانی پێبکەنەوە، سەرقاڵی بەهێزکردنی ئابووریشیانن.

داهمانی شارستانی ئەوروپای لەبەردەم تەنگژەی تەندروستیدا

ئەنفرە لە پەرتووکی ""داهمان"" (Decadence) شرۆڤەکردنی جیهانی هاوچەرخ، نەشونما و پیربوونی شارستانی جولەکە-مەسیحی کردووتە ئامانج. بەهەی پێتای کەرناشەوە جارکی تر دەکەوێتەوە وەزەی تڵاری شارستانی جولەکە-مەسیحی ئەوروپایی و پێوایە ئەم پێتایە

شارستانی ناوبراو دادەمەنێت. شارستانی نوێ ،کە بە ئەنفرە ستاتیسکی مەسیحای- جوولەکەی هەیە خاوەنی سیاستێکی لیبرالە، لەبەردەم پەتای کۆرۆناشا لاوازانە هەڵدەستاریکرد. بەپێی تێگەیشتنی سیاسییانەی ئەنفرە بەت تەنگژەی تەندروستی پەتای کۆرۆنا زۆر شتی بە ئەوروپایەکان وانەاکرد. تەنگژەکە پەنهانەکانی دەستکاریکرد و ئەوشی پەوتین کە شارستانی ئەمەی ئەوروپایی لەسەروبەندی پایانهاتندایە. دامانی شارستانی ئێستاش بە ئەوە دەباتەوە کە ئەم شارستانیەی ئەوروپا شانازی پەوەدەکرد بەرگەی پەتایەکی نەگرت. خەی بە زلهێزی ئابووری دەزانی و لەناکاو بووە پەنگی کاغەزیین. ئەم چ شارستانیەکی زەبەلاحە کە ماسکی بەپێی پەویست بە کۆرتی پزیشکی بەدابیننەناکرێت! تەنانەت پەیوانییە شتێك لەم دەخە مابەتەوە بەناوی ئەوروپاوە. ئەم قسەیەی ئەنفرە وەکیتر هەڵخنەشە لە جیهانگیری (La mondialisation -La globalisation) کە نەماوە. ئەوەی ئێستا هەیە جیهانیگیری نییە، بەڵکو دەسەڵاتی دەستەبژێری دەوڵەمەندەکانە. ئەم دەوڵەمەندانە لەکاتی کۆرۆنتینەکە لە چاو خەڵکی عەوام زیانەکی فرە جیاواز ژیان. بەپێی بینینی ئەنفرە ئێستا گافا (GAFA) ئەوروپا و جیهان دەباتەوە. گافا لە زمانی فەرەنسی کورتکراوەی چوار کەمپانیا (گوگل، ئاپڵ، فەیسبووك، ئامازۆن) زەبەلاحەکەیە کە دونیایان داگیرکردووە.
ئەنفرە ئەم قەناغەی ئێستای ئەوروپا، بەهاوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا، بە هەنگاوێك دەزانێت بەرەو دامانی شارستانی ئەوروپای کە لەلایەن خەشیوە ناوێدانێت هەژئاوای ئەوروپایی. ئاوابوونی شارستانی ئەوروپایی بە شتێکی حەتمی دەزانێت و بە ئەو مەبەستەش جەخت لەو ئێدیەلەژیایە دەکات شارستانیەکە هەیەتی. شارستانی ئێستای ئەوروپای کە شارستانی پارێزە ئامادە نییە بەدەم تەنگژەکانی کۆرتی تەندروستییەوە بچێت. ئاماژەکانی دامانەکە لەو دەخە دەبینەتەوە کە شارستانی ئەوروپای بە ئێدیەلەژیا لەبرالیەکەیەوە ناتوانێت ماسك و دەستکەش بە کۆرتی تەندروستی دابینبکات یان لەدەگەڵت بەتەمەنەکان لە ماڵی بەساڵاچووان بە خزمەت بن. شارستانی ئەوروپای بەباکە بەرامبەر تەنگژە بووناوییەکان. مەرگەکانی ساتەوەختی کۆرۆنا ئەوەی سەلماند کە ئەوروپای لیبرالی ئامادە نییە پارە لە تەندروستی دا خەرجبکات. ئەم چ شارستانیەکە پەتایەکی وا زۆفری پەبەرێت!
جیهانگیری ئابووری ئێستای ئەوروپایە، بەڵام ئەم ئابووریە مەزنەی ئەوروپا توانای وەستانی بە هەوای پەتای کۆرۆنایەکی نادیار و نەبینراو نەبوو. ئەم چ شارستانیەکە تایبەتمەندییەکانی پارە و قازانجە، کە ناتوانێت بەگژ پەتایەکا بچێتەوە! ئەوروپایەك کە

توانای ووبووبوونەوەی تەنگژەی کۆرۆنای نەبەت باشترە بە ئەوروپایەکی جیهانی سەهەمی نوێ ناوبنرێت. کەوابەت کۆرۆنا هەڕەشەیە بۆ سەر شارستانی ئەوروپایی و ئاماژەش لەسەر تەنگژەی تەندروستی جیهانی، بەڵام ئەم ڕوناکبیرە فەرەنسییە تەنگژەکە تەنیا بە تەنگژەیەکی تەندروستی نابینێت. تەنگژەکە پێش هەموو شتێك ئابووریی و بۆ ئابووری جیهانگیرییەوە گرێدراوە. بۆیە وایدەبینێت تەنگژەکە بەهەی پەتاکەوە بووە تەنگژەیەکی ئابووری یان پەتاکە هەکاری دەرخستنی تەنگژە ئابووریەکەی ئەوروپایە. ئەمەش بەجۆرێکی تر وادەکات ئابووری لیبرال بە ئابووریەك بناسێنێت کە ئامانجی سەرەکی بەدەستهێنانی قازانجە.
پەتای کۆرۆنا پڕلە لە تەکشکانی شارستانی ئەوروپایی دەکات؟ ئەنفرە گومانناکات کە پەتای کۆرۆنا تەنگژەی ئابووری بۆ ئەوروپا دروستکردووە و واشیبەدەچێت یەك هەکار بەس نییە بۆ هەڕەشاندنەوەی شارستانیەك، چونکە چەند هەکارێك هەڕەیان لە دامانی شارستانییە دێرینەکان (ئاشووری، سۆمەری، بابلی، یۆنانی، ڕۆمانی) دادیوە. بۆنموونە کەشتی کشتوکاڵی، کەشتی ژینگەیی، بەاوبوونەوەی درم و برسێتی تادگاتە تاعونکی وەك ئەنتەنی کە بووە هەی کوشتنی زۆرێك کە دواتر شارستانی ڕۆمانی لەبەریەك هەڕەشاندوە. لە وەڵامی پرسیاری ئەوەی کە پاش تێپەڕبوونی ئەم تەنگژەیە پێشبینی ئەوە دەکرێت دەوڵەتی ناسیونال یان هەندەك ئژمی شوە جیهانی دەرکەوێت هەروەك چۆن پاش جەنگی جیهانی دوو ڕوویدا؟ پێیوایە یەکێتی ئەوروپا خەریکی دروستکردنی دەوڵەتکی گەردوونایین کە بوونی نییە، بوونیشی هەبێت مەدلەك دەبێت لە بە سنوری و پێشلکردنی نێوەکان و دەسەاتخستنە دەست کەمپانیا گەورەکانی وەك ئاپڵ، گوگل، ئامازۆن و فەیسبووك.

بزووتنەوەی هەلەك زەردەکان

فەرەنسا لە 11/03/2020 چووە ناو خەکەرەنتینکردن و لە 09/03/2020 لەبەر ڕەشنای باوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا فەرمانی یاساغکردنی گشت جۆرە خێپیشاندان و چالاکێکی سیاسی و کوولتووری دەرکرد. بزووتنەوەی هەلەك زەردەکان (Mouvement des Gilets jaunes) ، کە لە 17 ی نۆڤەمبەری 2018 دەستیان بە چالاکیکانیان کرد (خەبات لەپێناوی کەمکردنەوەی باج لەسەر سوتەمەنی و داوای بەرزکردنەوەی کرێی دەستی کار و تا کار گەیشتە داوای دەستلەکارکشانەوەی ماکرۆن) ،لەگەڵ باوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا لە چالاکی سەرشەقام کەوتن، بەڵام لەماوەی کەرەنتین لە سۆسیال میدیا پەڕیان بە چالاکیکانیان دا.

ئەنفرە بوو ناسراوە کە هەر لە سەرەتاوە داکۆکی لە هەڵمەتی زەردەکان کردووە لەچاو بەشێك لە ڕۆناکبیرانی فەرەنسی و نووسەرە ماکرۆنیە نیولیبرالەکان کە بەچاوێکی بەرزەوە تەماشای خەباتی سەرشەقامی هەڵمەتی زەردەکانیان نەکردووە. ئەمەش وادەکات ئەنفرە لە دوا کارەکانی دا کە سەرەتای ئەم ساڵ بەناوی ""مەزنی گەلی بچووك: کاتەکان و بەدبەختییەکانی هەڵمەتی زەردەکان"" بەچاپیگەیاندوە ئاوەڕێکی سەرنجڕاکێشانە لە هەڵمەتی زەردەکان بداتەوە و سەروشت و هەکاری بزووتنەوە یاخییانەکەیان ڕاڤەبکات.
ئەم فیلەسوفە فەرەنسییە هەڵمەتی زەردەکان وەك قوربانی دووەتی ماستریخت، وەاتانی یەکیەتی ئەوروپا، تەماشادەکات و خەباتەکەشیان وەك خەباتی "گەلی بچووك""، گەلێك کە لەژێردەیە، وەنادەکات. دووەتی ناوبراو کە خاوەنی ئەدیەلەژیایەکی لیبرالییە تەکدەری شیرازەی کۆمەڵایەتی و ئابووری کۆمەڵگەی ئەوروپایە کە کۆمەڵگەی فەرەنسی یەکێکە لەو کۆمەڵگانە. ئایا هەڵمەتی زەردەکان، بە گوزارەیەکی ئەنفرەیانە "گەلی بچووك""، توانای گەینی فەرەنسایان هەیە؟ بەڵایەوە گرنگە هەڵمەتی زەردەکان نەکەونە ناو یارییە سیاسییەکانی ماکرۆن و سەندیکا و حیزبە سیاسییە نیولیبرالەکانەوە. ئەنفرە تابەیت بە متمانەیە بە سەرمایەداری کە دروستکەری نیولیبرالیزمە و بەیە لە وەامەکی ئەندرە کەنت- سپۆنقیل (André Comte-Sponville) سەرمایەداری بووە لەقەڵەم دەدات کە ئەوەندە بەرز نییە پاش پەتاکە بخەیا بچێتەوە و پێشنیاری شۆازێکی تازەش لە بیرکردنەوە بە جیهانی سبەیمان بکات. هاوکات ڕەخنەی تووندی سلۆرتەردیك (Sloterdijk) و بەرنار هەنری لیڤی (BHL) ش دەکات کە ستایشی ماکرۆن دەکەن.

ئازاد حەمە

ژێدەر: هەمان سەرچاوەکانی بەشی 14 لەرەش بەکاربراون.
(1). بەبۆ (Bobo) کانی پاریس هەرکە پەتاکە بەاوبووەوە شاریان جێهێشت. ئەمە ڕەخنەی ئەنفرەیە لە بەبۆکان. بەبۆکان (Les bobos) کێن؟ بۆهیم (Boheme) یە بەژوازەکانی شارە گەورەکانی ئەوروپا و ئەمەریکان. شێوە ژیانێکی سادە و سیروسەمەرانە دەژین. خاوەنی خوێندن و کاری باشن، چێژخواز و نەختێك خۆیستیشن. لە ناوچە هەژارنشینەکانی شارا نیشتەجێن، خواردنی بایەلەجی دەخۆن، حەزیان بەناو سروشت و پەرتووك خوێندنەوە و هونەرە. ئەگەرچی ستایلی ژیانی ڕاقیانە هەندەبژەرن کەچی گوێ لە کێشەی هەژاران دەگرن و لەکاتی

هەڵبژاردنەکانیشا دەنگ بە چەپ و ژینگەپارێزەکان دەدەن. دەکرێت بڵێین جۆرێکن لە هیپیە(Hipster) هاوچەرخەکان. بەپێی پەرتووکەکەی داڤید برووك David Brooks (بە بەکان لە بەهەشت) بەت بە بەکان دوو جیهانیین: قاچەکیان لەناو جیهانی بەهیمی داهێنرانەیە، قاچەکەی تریان لەناو جیهانێکی بەرژوازیانەیە کە بە خۆنە خۆیستی و دونیاییەکانیانەوە بەستراوەتەوە. لە شارەکانیشا ناوچە و جێگەی نیشتەجێی خەیان هەیە. لە پاریس لە دەوروبەری گەکی لاتینی و زانی (9، 10،11،17، 18، 19 و 20) دەژین، لە لەندەن لە ناوچەی سەهە (Soho) دەژین، کە کەلن ولسن لەسەری نووسیوە. لە کوردستان بەهیمی یان بەبەمان هەیە؟ هەنگە بەبەکانی ئەمە نیولیبرالەکانمان بن: مەسرور، نەچیرڤان، بەرهەم و هاوەکانیان!!!! (بەبەکان، بەهیمیەکان، هیپیەکان) ئەمانە کەسانێکی یاخین. ئەو نیولیبرالە کوردانە زانددقیان لە یاخیەکان دەچەت. لەگەڵ یاخیبوون دا ، ئەلبەر کامە وتانی، هەشیاری لەدایکدەبەت. نیولیبرالە کوردەکان لە هەشیاری دەترسن.

https://dengekan.info/archives/author/azadhama
بە خوەندنەوەی بەشەکانی تر کلیکی ئەربکەن ...

پەرفەمانس و شانۆ ... نیهاد جامی

دەرکەوتنی پەرفەمانس لە کاری هونەریدا، پەیوەست نەبوو بە تێگەیشتنی واتەتیانەی هونەری، بەکو زادەی دوو قۆناغی فەلسەفیە، بەواتایەکیتر بەدوای ئەو ململانێ فەلسەفیەی نێوان تازەگەری و پاش تازەگەری، پەرفەمانس دەرکەوتووە، ئەوەش وەك دەرکەوتەیەکی پاش تازەگەریە کە سەرەتا پەیوەست بوو بە هونەری تەلارسازی و هیچ پەیوەندیەکی بە هونەری شانۆیەوە نەبووە، دواتر خۆرا دەپەتەوە ناو هونەری شۆەکاری، لەوەوە بوونی خۆی وەك کاری هونەری نیشان دەدات، ئەوە وا دەکات دەرگا بە هەردوو هونەری سەما و شانۆش بکاتەوە کە پێیەوە ئاشنا ببن.
دوو فەیلەسووف کاریگەری واستەوخۆیان لەسەر ئەو هونەرە هەیە،

ئەوانیش لیوتار و گیانی ڤاتیمە، ئەوەی یەکەمیان کاتێك لەکۆتایی هەفتاکان کتێبێك دەنووسێت بەناوی "هەومەرجی پاش تازەگەری" لەو کتێبەدا باس لەوە دەکات تازەگەری فەلسەفی پڕۆژەیەك بوو کۆتایی هات، لێرەدا یەکێك لە موریدەکانی فەلسەفەی تازەگەری فەیلەسووفی ئەمانی هابرماس بوو کە لەڕگەی وتارێکدا لەژێر ناوی "تازەگەری پڕۆژەیەکی ناتەواوە" وەڵام بەو هەومەرجە دەداتەوە کە کۆی ڕوانینەکانی هابرماس قسەکردنە لەوەی کە تازەگەری کۆتایی نەهاتووەو ئەوەی دەووترێت دەکرێت ڕەخنەگرتن بێت لە تازەگەری نەوەکو کۆتایی هاتنی تازەگەری، لەوەشدا هابرماس دەگەڕێتەوە بۆ ڕوانینەکانی فەیلەسوفی تازەگەری هیگڵ.
گرفتی هابرماس لەو ڕوانین و ئینتیما ئایدیاڵژییە کەوا ئەو ناتوانێ دەستبەرداری ناو تێکستەکانی هیگڵ و کانت ببێت بەوەی ناشتوانێ بڕوا بەوە بکات کە تازەگەری کۆتایی هاتووە، لەدیدگای ئەودا دەکرێت ئەو ڕوانینە درژکراوەی ناو تازەگەری خۆی بێت، لەوەشدا ڕێك لە فەلسەفەی نیتچەدا سەیری دەکات، لێرەوە ململانێی ئەو دوو تێگەیشتنە فەلسەفیە کەوتنە ناو ڕووبەرێکی ڕەخنەییەوە کە ڕەنگە ئەوەیان پەیوەست نەبێت بە باسەکەی ئێمەوە، بەتایبەت ئەوەی پەیوەستە بە بیرکردنەوەی مرۆڤی تازەگەری کە مرۆڤێکی عەقڵانیە ڕەنگە ئەو باسە هێندەی باسێکی فەلسەفەی تازەگەری خۆی بێت پەیوەست نەبێت بە پڕۆفێماسەوە، بۆیە ئەوەیان واز لێ دێنین و دێینە سەر فەیلەسووفێکیتر کە گرنگی تەواوی بەسەر کاری پڕۆفێماسەوە هەیە و پڕۆفێمەرەکان بەبێ گەڕانەوە بۆ ئەو فەیلەسووفە ناتوانن باس لەو هونەرە بکەن ئەویش ڤاتیمە یە.
ڤاتیمە لە کتێبە گرنگەکەیدا بەناوی "کۆتایی تازەگەری" باس لەوە دەکات کە تازەگەری ئاراستەیەکە دەبێت پێشنیاری دوای ئەو بکەین، کە ئەوەی دوای تازەگەری دێت چیە؟ چونکە ناکرێت تازەگەریەك کە لەشوێنی خۆی دەوەستێت ئیتر هەروا بەجێی بهێلین، ئەو گەشەسەندنە مژوویە وای کرد تازەگەری بگاتە ئەو شوێنە بۆیە پێویستیتش دەکات ڕاڤە کۆنەکان بەجێ بهێلین و بەرەو دوای ئەو هەنگاو بنێین.
بەدنیاییەوە ئەوە ڕێك دەمانگەیەنێتە سەر بڕچوونێکی گرتفسکی بۆ پڕۆفێمانس کە دواتر دەگەڕێینەوە سەری، ڤاتیمە مەبەستەکەی هێندە ڕوونە پێم وایە پێویستی بە لیکدانەوەی زۆر نەبێت، کە دەیەوێت ووریامان بکاتەوە بۆ ئەوەی دۆخی تازەگەری تێبپەڕنین و لەشوێنی خۆیدا نەیهێلینەوە، لەو سۆنگەیەوە دەکرێت باس لە چەندین ڕەخنەگری شێوەکاری بکرێت کە ویستیان لەپشتاو دەرچوون لەو دۆخەی تازەگەری بەدوای هونەرێکی باشادا بگەڕێن کە بەبڕوای ئێمە "مایکل فرید" گرنگترینیان بێت، کە تائەمڕۆش باسی لێوە بکرێت.

ئەوەش ئەو هونەرەیە کە بە پڕفۆرمانس خۆی ناساند، کە بریتی بوو لە هونەرێکی زیندووی ساتەوەختی لە زەمەنی کارکردندا لە شوێن و کاتی جیاواز دەخرایە ڕوو، دواتر خۆرا وەك سەمای پڕفۆرمانسیش خۆی خستە ڕوو، کە وەك سەمایەك لەناو هونەرێکی پاش تازەگەری دەرکەوت، ئەو دەرکەوتنە وای لەچەندین هەخنەگری ئەو بواڕە کرد باس لە پڕفۆرمانس لەهونەری سەمادا بکەن، کە یەکێك لەو هەخنەگرانە سۆزان لانجەر بوو.
هەبەت کە پڕفۆرمانس لەشانۆدا دەرکەوت، لە فۆرم و نۆرمێکدا خۆی نەخستە ڕوو، بەدرێژایی دەرکەوتنی ئەو هونەرە لەشانۆدا هەمیشە لەگەڵ انکاریدا بووە، کە دواتر ووردتر لەسەر ئەو تێگەیشتنە شانۆییەی دەوەستین سەرەتا ئەوەی مەبەستمانە بیخەینە ڕوو تەنیا ڕوانینێکی گشتیە بۆ چۆنیەتی سەرهەڵدان و ماناکانی دواتر دەگەیەنەوە سەر گرنگی و بەهای لە شانۆ و گەڵ انکاری و چۆنیەتی کارکردن تیایدا.ێ
ئەو دەمەی پڕفۆرمانس هاساکانی تازەگەری تێك دەشکێنێت، چیتر تازەگەری خاوەنی هاسایەکی نەگۆ نیە، وەك چۆن لەتەلارسازیدا ئەو هاسایە بەدوای ئەو پیشانگایەی سەرەتای هەشتاکانی سەدەی بیستەم لە ڤینسیا کرایەوە کە سی ئەندازیار دیزاینەرە تەلارسازیەکانی خۆیان خستە ڕوو، کە بە بۆای هەخنەگری ئیتاڵی پاولۆ پۆرتۆگیزی ئەوە سەرەتای کودەتا ڕاستەقینەکە بوو کە لە تازەگەری کرا، چونکە ئەوان لەووی تەلارسازیەوە توانیان هاوسەنگیەکی جیاواز بدۆزنەوە لەنێوان حەقیقەتی تەلار و بەهای جوانکاریدا، ئەوەش وەك ئەو دەیخاتە ڕوو وەزیفەی کارەکە شێوە هونەریەکەی دەسەپێنێت.
ڕاسا عەقلانیەکان و ئەفسانەکانی تازەگەری لێرەوە دەکەونە ژێر هەڕەشەی کۆتاییەك کە نەك بەتەنیا لە تەلارسازیدا، بەکو خۆرا پەیەوە ناو دەیاڵگی فەلسەفی و دواتریش هونەری شێوەکاری بەهەموو لقەکانیەوە هەوێدا لەناو ئەفسانەکانی تازەگەری بێتە دەرەوە، چونکە هاسا عەقلانیەکانیان تێکشکاند.
لێرەدا نابێت ئەو کێمەکە گرنگە لەیاد بکەین کە فەیلەسووفی فەرەنسی ژاك درێدا قسەکردنەکانی لەبارەی هەوشاندنەوەی ناوەندگەرێتی عەقڵ بوو، بەوەی چۆن ئەو ناوەندە هەدەوەشێنیەوەو سەر لەنوێ لەگەی بونیادەوە کی دەخەینەوە، بە بۆای دریدا گرنگی بونیاد لەوەدایە ئەو ناوەند "سێنتەر" ی نیە، بەکو بەدوای هەوەشاندنەوەی ناوەند بونیادەکان خۆیان دەنووسنەوە.
ئەوەش بۆ هونەری پڕفۆرمانس بەواتای چیتر هاساکان و تێگەیشتنە عەقڵیەکان پێوەری داهێنان نین لەکاری هونەری، کاری هونەری دەبێتە زادەی ئەو دۆخ و ساتەوەختەی کە کارەکەی تیا ئەنجام دەدەین،

ئەنجامدانەکەشی بێ سادەکردنەوە نیە، هێندەی لەپێناو خولقاندنی گەڕانێکیترە کە ئەوە پێویستی کارەکەیە شێوە هونەریەکەش دەخوڵقێنێت.
ئێمە لێرەدا کاتێك دەبینین پڕۆفیسۆر مانس بەتەنیا لەهونەری شێوەکاری نامێنێتەوە، بەهۆی ئەو هەندە جوانکاریی و فەلسەفییەی خۆرا دەپەیتەوە نێو هونەری شانۆ، بەتایبەت کە شانۆی ئەزموونگەری بێ خۆی لە گەڕانێکی بەردەوامدا بوو لەپێناو دەربازبوون لەسا عەقڵانیەکانی شانۆ، کە ئەوە وای کرد وەك میکانیزمێکیتری گەڕان بۆ شانۆی ئەلتەرناتیف سەیر بکرێت، بەتایبەت لەلای شانۆکارانی پێهندی، بەهۆی ئەوەی زۆربەی ئەزموونکارانی شانۆی پێهندی پێشتر لە هونەری شێوەکاری کاریان کردبوو.
کاتێك پڕۆفیسۆر مانس لە ئەزموونی شانۆکارانی پێهندی دەردەکەوێت جارێکیتر ڕووبەرڕێکی فەلسەفیانەی جیاوازی پێ دەبەخشرێت، بەهۆی ئەوەی پرسیاری ئەو مرۆڤە بەتەنیا لەسای کاری هونەری ناهەڵێتەوە، لێرەدا پرسیارەکە ئەوەیە: بۆچی و بەر لەوان پڕۆفیسۆر مانس لە شانۆدا چۆن دەرکەوتبوو؟
ڕەنگە لەساتی وەڵام بەو پرسیارە زۆر نهێنی و ناکۆکیمان بۆ بکەوێتە ڕوو، چونکە پڕۆفیسۆر مانس بریتی نیە لە شێوازێکی شانۆیی، بەڵکو گەڕانێکی بەردەوامە بە پێی پێداویستی دڵخە هونەریەکە، هیچ ساتێك ڕەسایەك نابێتە هۆی ئەوەی کە کارەکە بچێتە نێو چوارچێوەیەکەوە، هێندەی ئەوەی بنیاتی دەنێت ئەو ئاگاییە شانۆییە و چۆنیەتی داڕشتنەوەی ئەو دڵخەیە لەناو شانۆدا، بۆ ئەوەی بابەت وەك کێشەیەکی خودێتی نەخرێتە ڕوو، هێندەی ئەو خودە چۆن لەناو بابەتەکەدا یەکەیەکی هونەری بەرجەستە دەکات، ئەوە بەتەواوی جیاوازە لەو وێنەیەی شانۆی شەقام یاخود هەندێك لەئەزموونەکانی دەرەوەی بڕدوای پێشکەشیان دەکرد، شانۆی نان و بووکە شووشەی پیتەر شەمان بەهیچ جۆرێك ئەزموونێکی پڕۆفیسۆر مانس نیە، چونکە شانۆیەکە لەناو پێداویستیەکی ئایدیای تایبەت و چوارچێوەیەکی دەست نیشان کراو کار دەکات، هەندێك لە ئەزموونەکانی ژێلیان بیك و ژێدیت مالینا کاری پڕۆفیسۆر مانسین، بەتایبەت لەچۆنیەتی کارکردنەوەیاندا لە ئەزموونی "ئەنتیگۆنا" دا.
بەڵام دەبێت ئەوەمان بیر نەچێت ئەو پڕۆفیسۆر مانسە کە ئیشکردنەوەیە لەتەك تێکست وەرگرتنەوەی تەواوی تێکست نیە، هێندەی چۆنیەتی وەرگرتنەوەی تێکست و داڕشتنەوەیەتی بە پێی ئەو پێداویستیە هونەریەی کە ئەو خوازیاریەتی، ئەوەش پڕۆفیسۆر مانسی سەرەتای کاری شانۆییە، چونکە ئێمە لەپاڵ هەموو هەوڵ و گەڕانە پڕۆفیسۆر مانسیەکان، دوو شێوەی سەرەکیمان هەیە لەناو کاری پڕۆفیسۆر مانسیدا، کە یەکێکیان

پشت بەستنە بە گ□انەوە.. ئەویتریشیان ئیشکردنەوەی □استەوخ□یە لەتەك جەستە، ب□ ئەوەی لەو دوو شێوە□ سەرەكیە بدو□ین □استر وایە لەسەر هەند□ك بنەماكانی ئەو دووانە بوەستین، چونكە ئەو دوو شێوە پ□رف□□مانسە، كاریگەری لەسەر تەواوی كارەكان داناوەو دواتریش وەك پ□□ژەی ئەلتەرناتیف وجیاواز لەشان□دا دەركەوتووە، تا ئەو ئاستەی لە ئ□ستادا هە□ەشە لە شان□ی سونەتی دەكات و لەداهاتووشدا توانای ئەوەی هەیە شو□نی شان□ بگر□تەوە، شو□نگرتنەوە بەو مانایەی كە هونەر□كە لەناو ئاقاری بیركردنەوەدا پرسیارە هەنووكەییەكان دەباتەوە ناو م□ژوو لەو□وە ئامادەبوونی خ□ی وەك ئەو زەمەنەی ئ□ستایە ئاوا دە□واتە ناو م□ژوو، بەهەمان شێوە م□ژوو د□نێتەوە ناو ئەو هەنووكە□ شان□ییە كە لە زەمەنی یادەوەریی بیگ□□□ت بە زەمەنی شان□یی كە زەمەنی فەلسەفی پ□□ف□□مانسە.

گ□□انەوە چەمكەكی ئە□ستە□یی نیە، بەكو گ□□انەوە بەشداریكردنەكی زەمەنی تەكستە لەناو ئ□ستای مندا كە بریتیە لە خ□نمایشكردنم لەو ساتەی بە نمایشەكە هە□دەستم، پ□رف□رمەر ب□ چەمكی گ□رانەوە پشت بە تەكنیكی تایبەت بە پ□رف□□مانسەكەی دەبەخشێت، بەواتای ئەوە تەكنیكە ئامادەكانی گ□□انەوە و تیەرەكانی گ□□انەوە نین، بەكو ئامادەبوونی فیگوری من لەو پ□رف□□مانسەدا توانای خو□قاندنی تەكنیكی گ□□انەوەی هەیە.

سەرەتای هەشتاكانی سەدەی بیستەم كارە پ□رف□رمانسیەكانی پینگ چ□نگ گ□□انەوەی تیایدا بردە□تەوە ناو مانای ئ□□زەوە كە پەیوەستە بە كارەكانی لەو ساتەوەختەی نمایشی دەكات، بە ب□وای تو□ژەر□كی بواری پ□رف□رمانسی وەكو ژ□ناتان كالب گ□□انەوە لەكارە پ□رف□رمانسیەكانی چ□نگ متمانە دەكاتە سەر □ەگەزی چیر□ك ، بە□ام بە پلەی سەرەكی ئامانجی ئەوە نیە چیر□كەكمان ب□ بگ□□□تەوە.

هەرچی □ەخنەگر ن□یل كا□□لە لەبارەی كارەكانی چ□نگ ب□چوونی وایە میكانیزمەكانی كاركردنی ئەو لە پ□ناو تەپە□ینە بەناو ئەو بابەتانەی كە مەبەستیەتی بەب□ ئەوەی تەكە□یان بكات، لەهەر دەرب□ینەكی ئەو كارەی ئەنجامی دەدات مەبەستەكی سەربەخ□ی هەیە كە تەكە□ی ناكاتەوە بە مەبەستەكیتر.

ئەو شێوە پ□رف□رمانسە سیماكانی لە كاری هونەرمەند□كەوە جیگیر نەبووە، چونكە ئەگەر تەماشای كارەكانی ئیلیزابەس لی كەمپ□ت بكەین، كە لەكەتایی هەفتاكانەوە دەست پێدەكات و ب□ سەرەتای هەشتاكانیش بەردەوام دەب□ت، تەبینی ئەوە دەكر□ت ئەو لەكارەكانیدا هەو□ی □ەگەزە بینراو و بیستراوەكان دەدات، بەواتای پ□رف□رمانس لەلای ئەودا و□نەی بینراوە لەپا□ و□نەی بیستراو.

لەو □وانگەیەوە هەو□یداوە كار لەسەر چەندین تەكست بكات، لەوانە

شانۆگەریەکی ئیلیت هەڵدەبژێرێت، ناوی دەبات بە "هەڵبژاردنەکان" کە لە شەش هەڵبژاردن بەرجەستەی دەکات، یاخود کارەکانی گروپی وەستەر بەتایبەت لەشانۆگەری "گەشتی ئۆژکی درێژ بۆ قوڵایی شەو" ی یۆژین ئۆنێل کە لەماوەی 13 دەقیقەدا نمایشکراوە، کە پڕفۆرمەرەکان تەنیا دیارترین دەیاڵگەکانی ناو شانۆنامەکەیان هەڵبژاردووە بۆ کارکردن.

هەر هونەرمەندێك بەپێی تێگەیشتنی بۆ کارەکەی خۆی هەوڵیداوە ئاگایی کولتوریی و جوانیناسیانەی ببێتە هۆی ئەوەی چۆن سەر لەنوێ فۆرم بەو نمایشە دەبەخشێت، لەو کاتەدا ئەوەی نایکاتە ئاسایەك پەیوەستە بەو ڕاستە ئەزموونکاریەتەی هەمیشە لەناو گەواندایە کە شوێنکی نیە بۆ وەستان و بەخشینی وەك ستایلێك، بەڵام هەمیشە تێگەیشتنکی فیکری قووڵ لەپشت کارەکانەوەیە، بەواتای بەتەنیا هەستی ووکەش بۆ دیاردەیەك یان گرفتێك ناکەنە هۆکار بۆ خولقاندنی کارە هونەریەکە، هێندەی دەیانەوێت لەپاڵ ئەو تێگەیشتنە هونەریە قوڵاییەکی فیکریی و بیرکردنەوەی فەلسەفی پێ ببەخشن، ئەوەی بۆ ئەوان گرنگ نەبێت ژمارەی پڕفۆرمەرە، بەڵام گرنگە کە ئەوە لە نمایشی سونەتی شانۆ کاریگەری زیاتر بخوڵقێنێت، گەر وانەبێت ووەدەکرێتە نمایشت کردنەوەی تێکستەکان لەسەر شانۆ، بەڵام چونکە مەودا و ووبەرێکیتر دەخوڵقێنن بۆیە بەو شێوەیە دەیخەنە ووو، هیچ کاتێکیش لە نمایشی شانۆیی وەك ئەوەی هەیە بە کەمتر سەیری ناکەن، وەك چۆن ژنە پڕفۆرمەر کارین فینلی لەگەی نمایشی مۆنۆدرامیەوە دەیویست کامێرا و وێنەی فۆتۆگرافی بەشداری لە گۆانەوەی تاوانەکان بکات، ئەو گۆانەوەیە بۆ خوڵقاندنی مەودایەکی فیکریی بوو بە تاوان، بەواتای ووداوەکانی ئۆژ بۆ ووروژاندن نیە لەسەر شەقام و ئەو شوێنانەی کە پڕفۆرمانسەکەی تیا ئەنجام دەدرێت، بەکو لەپێناو چۆنیەتی داشتنەوەیە لەناو یەکەیەکی جوانکاریی و فیکریدا.

ڕەنگە لەو شێوە پڕفۆرمانسەدا نمونەی پڕفۆرمەری زۆر لەبەردەستدا بێت، بەڵام دەشێت لە نوسینی کورتە وتارێکدا گەانەوە بۆ تەواوی هەوڵەکان ئەو گرنگیەی نەبێت بەقەد ئەوەی تیشك خستنە سەر شێوەی پڕفۆرمانسەکە بۆ خۆی گرنگی تایبەتی هەبێت بۆ ئەوەی ئاگایی و مەعریفەیەکمان لەبارەیەوە هەبێت، ئەمە بەر لەکۆتایی هاتنی بەو وتارە هەوڵدەدەین لەسەر شێوەیەکیتری پڕفۆرمانس بۆینە قسەکردن، کە پێم وایە گرنگی تایبەتی خۆی لەئێستادا هەبێت و بەردەوامی و گەشەسەندنی هەمیشەیی بەخۆیەوە بینیبێت، ئەویش پڕفۆرمانسی جەستەییە، کە دەتوانین بیگەڕێنینەوە بۆ هەوڵە بەردەوامەکانی شانۆکارانی پۆەندی بەتایبەتی لەکارەکانی گرتۆفسکی و کانتور و

گیگێفسکی و ئەوانیتردا.
پڕۆفێسۆرمانس سەرباری دەرکەوتنی لەناو هونەرەکانی شێوەکاری و شانۆ و سەما، بەڵام بوونی ئەو هونەرە لەلایان شانۆکارانی پێشەندیەوە لەڕاستیدا ڕووبەرو پانتاییەکیتریان پێ بەخشی، هەکاری سەرەکیش ئەوە بوو زۆربەی شانۆکارانی پێشەندی کە بە ئەزموونکارە نوێیەکان ناویان دەرکردبوو، پشتر لەهونەری شێوەکاری وەك شێوەکار ناسرابوون و دواتر ڕوویان کردبووە شانۆ، بۆ ئەوەش توانیان لە کاری پڕۆفۆرمانسیدا پەیوەندیەك بخوڵقێنن لەنێوان هونەری شێوەکاری و شانۆدا.
دۆزینەوەی ئەو پەیوەندیە خاڵی نەبوو لەو قەیرانەی کولتوریەی مرۆڤی پێشەندی خۆی کە بەهۆی نازیەتەوە ڕووبەرووی ببۆوە، کە جەستە لە فۆنەکانی نازیزم دەسووتێنرا، ئەو بۆبەها بەخشینە بە جەستەی مرۆڤی پێشەندی، بۆ خۆی توانی ئەو پرسیارە ڕووبەرووی ئەو کۆمەڵگایە بکاتەوە: جەستەی من بوونی چیە؟
گەڕانەوە بۆ ناو گفتوگۆکانی شانۆکارێکی وەکو یۆزیف شاینا کە چۆن ڕۆژێك بەر لەوەی بخرێتە فڕنەوەو بسووتێنرێت چۆن بە پەرجوویەك ڕزگاری بووە، بۆ خۆی پرسیاری جەستە لەلای شانۆکاری پێشەندی دەکاتە پرسیاری کولتوریی ئەو کۆمەڵگایە، هەر بۆیە جەستە چەندە پەیوەستە بەو ئاگاییە شێوەکاریەی شێوەکاران کە دواتر پەیڕەوەو ناو شانۆ، لەهەمان کاتیشدا پەیوەستە بەو ئاگاییە کولتوریەی مرۆڤەکانی ئەو کۆمەڵگایە.
ئەو کۆمەڵگایە لەبەردەم هەوڵە شانۆییەکانیشدا گەیشتبووە خاڵێك کە پەیڕەوەو ڕووە و شانۆیەکیتر بوو، چونکە شانۆ وەك ئەوەی هەبوو ئیتر پێویستی بەوە بوو لەڕووبەرێکیتردا وەڵام بە پرسیارەکانی ئەوان بداتەوە، بەتایبەت ئەو دەمەی گرۆتۆفسکی ووتی "ئێمە لەسەردەمی ئەودیوی شانۆداین"
ئەو ووتەیە زادەی گەڕان بوو بەدوای هونەرێك کە چیتر لەڕێگەی کەرەستە شانۆییەکانی سەر تەختەی شانۆ گوزارشت لەخۆیان نەکەن، ئەوە بۆخۆی بانگەشە کردنێکی پڕۆفۆرمانسیانە بوو کە لەڕێگەی جەستەوە بنیاتی دەنا، ئەو تێگەیشتنەی گرۆتۆفسکی بۆ ئەودیوی شانۆ، هەمان تێگەیشتنی ڤاتیمۆ یە بۆ فەلسەفە کە بەدوای تازەگەری فەلسەفە پۆیستی بە پاش تازەگەریە، چونکە تازەگەری کۆتایی دێت، هەنگە پڕۆفۆرمانس بۆ خۆی لەبەردەم پەیڕەوەو بێت بۆ دۆخێکیتر، کە دۆخی پڕۆفێسۆمانس بێت، هەبەت ئەوە بۆ گرۆتۆفسکی بەتەنیا کارکردن نەبوو بۆ شێوە ئەزموونێکیتر هێندەی ڕووبەرێکی فەلسەفیانەی شانۆ بوو، ئەگەر ووردبینانەتر قسە بکەین دەبێت شێتی ئارتۆ بگەڕێنینەوە بۆ درك نەکردنی کۆمەڵکای خۆرئاوایی بۆ هونەرێکی پڕۆفێسۆمانسی،

بەڵام سەرەنجام ئارتۆ بەو فەیلەسووفە شانۆییە دەمێنێتەوە کە زەمینەی گوتاری ئەلتەرناتیڤی لەشانۆدا بنیاتنا.
ئەو زەمینەی ئاتۆییە گرۆتۆفسکی بەتەنیا نایهێنێتە دی، بەڵکو ئەو دیدە فەلسەفییەش تیایدا دەخاتەووو، بۆیە پڕۆفێسانس مانای نەدۆزراوە بۆ ئەو هەوڵە دەدۆزێتەوە.
لێرەدا نمایشی شانۆیی دەگۆڕێت بۆ پڕۆفێسانس و ئەکتەریش ناو دەبات بە پڕۆفێسێر، لەو بارەیەوە گرۆتۆفسکی دەڵێت "پڕۆفێسێر پیاوی کرداریە.. نەوەك ئەوەی زۆرێکیتر دەبینێت, ئەو سەمازانە, جەنگاوەرە, لەدەرەوەی هەموو چوارچێوەو ڕەگەزە هونەریەکانەوە, سرووتیش پڕۆفێسانسە, یا کردەیەکی تەواوکەرو کردەیەکی تەواوە, نمایشیش تێکشکانی سرووتە, لێرەدا لەو ڕگەیەوە نامەوێت, شتێکی نوێ بدۆزمەوە, بەڵکو کەشفی شتێکی لەیادکراو بکەم" کەواتە پڕۆفێسێر بوونی ئامادەبوونی خۆیەتی نەك نوێنەرایەتی کردنی کارەکتەر, ئەو نوێنەرایەتی کەس ناکات, ئەوە سرووتێکی شانۆییە تیایدا پڕۆفێسێر ئامادەبوونی وەك مرۆڤ لەتەك ئامادەبوونی مرۆیانەی وەرگر یەکەیەکی ڕیتوالی پێکدێنن, کە مۆتیڤێکی چەمکە لەووبەری پڕۆفێسانسدا.
جەستە بۆ گرۆتۆفسکی ڕووبەرێك نیە کە تێکست لەسەر شانۆ ملکەچی پێبکات بەڵکو وەك دەڵێت "جەستە یادەوەری نییە, بەڵکو خۆی یادەوەریە, ئەوەی دەبێت پێی هەبستێت لابردنی بەربەستەکانی جەستەیە" ئەوەش ئەو کردارەیە کە پڕۆفێرمانسەکەی تیا ئەنجام دەدرێت، ئەو پەیوەندیەی جەستە و باەتگەرێتی دەیخوڵقێنێت، چونکە جەستە وەك جۆرێك لە یادەوەری دەبینێت، ئەو یادەوەریە لەتەك ئەو زەمەنە هەنوکەییەی پڕۆفێرمەر گوتاری ئێستای من بنیات دەنێت، ئەو منە کێشەیەکی فەلسەفی ڕووبەرووی دەکاتەوە بەوەی (منی جەستە) و(جەستەی من) دوو تێگەیشتنی پڕۆفێرمانسیانەیە بۆ جەستە، ئەگەر لەو کارە پڕۆفێرمانسیانەی ناو تێکستەکان کە سەرەتا وەك گۆڕانەوەی پڕۆفێرمانسی ئاماژەمان بۆ کرد من تیایدا ببێت بە منی جەستە، ئەوا من لەڕگەی چەند دەیالۆگێکەوە دێت بۆ خۆنمایشکردن جەستەشی دەخاتە خزمەتی ئەو نمایشەوە، ئەوەش تەنانەت لەلای شانۆی زیندووی جۆدیت مالینا وژۆلیانا بیکیش هەستی پی دەکەین.
بەڵام ئەو دەمەی جەستەی من ئامادەبوونی هەبوو، مانای وایە جەستە نەخراوەتە ژێر دەسەڵاتی فەزای تێکستەوە، بەڵکو جەستە بۆخۆی ئازادبوونی گوتارە، کە توانای بنیاتنانی ئێستای هەبێت لە ساتەوەختی پڕۆفێرمانسەکەدا.
لێرەدا دەتوانین شێوەیەکی جیاواز لە کاری پڕۆفێرمانسی بەدی بکەین، کە ئەو ڕوانینەی گرۆتۆفسکی ئەمڕۆ کاریگەری لەسەر زۆر

ئەزموون و کاری پڕفڕمێرەکان بەجێ هێشتووە و دەشێت لەداهاتووشدا دەرگا بێ زۆر کاری تر بکاتەوە، ئەوە بەو مانایە نیە کە لاسایی بکرێت، بەڵکو بەو واتایەی کە کاری پڕفڕمانسی لەو دیدە تیۆریەوە هەوڵی خوێقاندنی مانا و شێوەی تر بدات بێ چۆنیەتی ئامادەبوونی جەستەی پڕفڕمێر لەناو پڕفڕمانسدا.

نیهاد جامی/ پێندا

ژن و منداڵە ئێزیدیەکانی قوربانی داعش .. هەوڵ بۆ سکۆنی

ئەگەرمۆژووی کورد پڕبێت لە داگیرکاری و تاڵان و چەوسانەوە و لەناوبردن، بگومان ئەوە بێ ئێزیدییەکان سەخت و دوارتر بووە، چونکە بەدرێژایی مێژوو تائێستاش لەسەر دەستی دەسەاتە جیاوازەکانەوە زۆم چەوسانەوەیان بەرامبەرکراوە، چەوساندنەوەی ئەوان دووسەرە بووە، هەم وەکو ئایین و هەم وەکو کوردبوون چەوساونەتەوە، سەرەای ئەوەی تووشی ئازار و ئەشکەنجە و نەهامەتی و کۆمەکوژی بونەتەوە، دەیان فتوای کوفرانە بێ کوشتوبڕ و قڕکردنیان دەرکراوە.
بەهۆی نەزانی و بیری تەسکی دوژمنەکان ئێزیدیەکان بە لادەر و کافر لەقەڵەم دراون، ئەمەش خوێنی حەاڵ کردوون و چەندان فەرمانی کۆمەکوژی و لەناوبردنیان بێ دراوە، لەئەنجامی ئەو فەرمان و هێرشانەدا هەزاران کوڕ و کیژ و ژن و منداڵیان کوژراون و بەدیل براون و خراپترین مامەڵەیان لەگەڵ کراوە، لەهەموو ئەو فەرمان و شاەوە نەگریسانەی کراوەتە سەریان، ژنانی ئێزدی قوربانی یەکەم بوون و زۆرترین زۆم و چەوسانەوەیان دەرهەق کراوە.
وەك خۆیان دەڵێن و مێژوو گەواهی دەدات 74 جار فەرمانی قڕکردنیان بێ دراوە و دواترینیان ئەوە بوو، لەئەنجامی خیانەتی دەسەاتی کوردی و لە 3- 8- 2014 لەشەنگال ڕوویدا، کە مەشك وشك و دەروون نەخۆشەکانی داعش هێرشان کردە سەر ئێزدییەکان و لەژێر سایەی کەمتەرخەمی و خەمساردی هێزی پارزەریان، بەهەزاران ژن و منداڵ بوونە قوربانی ئەقڵیەتی داگیرکەری دەروون نەخۆشی داعش، کەسیش

نەبوو بەرگری بکا لە نەهامەتی و بەدیل گرتنیان، بەپێچەوانەوە ئەوانەی بانگەشەی پاراستنی کۆمەڵگا و ئێزدییەکانیان دەکرد، لەکاتێکدا ئێزدییەکان پێویستیان بەپاراستن هەبوو، ئەوان هەڵاتن و لەگەمەیەکی سیاسیدا پشتیان کردە ئێزدییەکان و لە دووڕەوە بوونە بینەری ڕووداوە دڵتەزێنەکان.
لەو پەلامار و هێرشانەی داعش بۆ سەر شەنگال هەزاران ژن و منداڵی ئێزدی بوونە قوربانی ئەو جەنگە ئایینیە و کەوتنە ژێر دەستی داڵاشەکانی داعش، ژن و کچە پاکیزەکانی ئێزدی دووچاری ناخۆشترین و دڕندانەترین شێوەکانی دەستدرێژی و بەکۆیلەکردنی سیکسی بوونەوە و بازرگانی و کڕین و فرۆشتنیان پێوە کرا.
دیمەنەکانی ئەو داگیرکارییە هێندە ترسناك و ناخهەژێن بوون، مرۆڤ بەزەحمەت دەتوانێت ئەو ڕووداوانە فەرامۆش بکات، کە لەکاتی دەستگیرکردنی ئێزدییەکان بەدەستی داعش تووشی چ نەهامەتی دەردەسەریەك بوون، لەیەکەم هەنگاودا هەموویان لەیەکتر دابڕین، دایك لەمنداڵەکانی جیا کرایەوە و ئاگایان لەیەکتر نەما، ئافرەتی گەنج و بەتەمەن، جوان و منداڵکار، بۆ منداڵ و منداڵدار، سەڵت و خێزاندار، لەیەکتر جیاکرانەوە، دایك لەمنداڵ، کچ لەدایکیان دابڕین و کۆەکانیشیان لەوان جیا کردەوە، ئەوانەی جیادەکرانەوە دەیانبردن و بەڕاکێشان بەدوای خۆیاندا ڕایاندەکێشان، منداڵ هەبوو دامێنی دایکی دەگرت و نەیدەویست لێی جیابێتەوە، قیژەی ژن و گریانی منداڵ دنیای پڕکردبوو، ئەو دیمەنە سامناکە بەردی دەهێنایە دەنگ، دەتوت ڕۆژی حەشرە، بەجۆرێك کاریگەری لەسەر ئەوان داناوە ئێستا ژنە ڕزگاربووەکانی دەستی داعش دەڕۆن کاتێك دەکەوێە بەردەستی داعش ڕۆژی سەدجار مەرگ بەئاوات دەخوازی، بەڕاستی مەرگ لە ژیانی ژێر دەسەڵاتی داعش ئاسوودەترە، لەو سۆنگەیەوە لەکاتی دەستگیرکردنی ئێزدییەکان وابڕاوکرایەوە یەکێك لە ژنە ئێزدییەکان بەهەر شێوەیەك بووە لەشۆنی دەستبەسەرکردنیەوە پەیوەندی بەمێردەکەیەوە کردووە، بەڵام بۆ ڕزگار بوون نا، بەکو بۆ ئەوەی داوا لەهێزەکانی ئەمریکا بکەن، ئەو شۆنەی ئەوانی تێدادەستبەسەر کراون بەفڕۆکە بۆردومانی بکەن، بۆ ئەوەی بمرن و لەدەست داعش ڕزگاریان ببێت، ئەوە باشترە لە دنیای پڕ شەرمەزاری دوای ڕزگاربوون لە دەستی داعش، ئایا ئەمە چ نەهامەتیەکی ژیانە، مەرگ بەئاوات بخوازیت.
ئەو هەواڵ و چیرۆکانەی دوای دەستبەسەرکردنی ژن و منداڵە ئێزدییەکان باوەبوونەوە، بەشێوەیەك ترسناك بوون، تەنانەت مێژووش شەرمەزارە لە دووبارە کردنەوەیان، کە داعشە دەرون نەخۆش و دڕندەشەکان بەوپەڕی دڕندایەتیەوە مامەڵەیان لەگەڵ ژن و منداڵە

ئەزدییەکان دەکرد، دوای دەستبەسەرکردن و جیاکرنەوەیان بەشێك لەومندا انە ناچارکراون چەك هەبگرن و بە بۆ ویستی خۆیان بەشداری جەنگ و کردەوە تیرۆرستیەکان بکەن، بگومان ئەگەر سەرکۆشیان بکردایە بۆ بیرکردنەوە دەکوژران، هەربۆیە لەپناوی مانەوە لەژیان ناچاربوون، قبوڵی بکەن، ببنە چەکداری داعش و بەشداری جەنگ بکەن، بەشێکی تر لەو منداڵ و کچە هەرزەکارانەی لەو ماوەی لای داعش دەستبەسەر بوون، ئەگەرچی زۆر منداڵ بوون و هیچ هەستێك ناگابەوە نادا، بەڵام ئەوان دەستدرێژی سیکسیان کراوەتەوە سەر و ناچارکراون شووبە داعشەکان بکەن، دواتریش چەندین جار بازرگانی و کڕین و فرۆشتنیان پێوە کراوە، بەڵاستی ئەستەمە ئەو ئازگارە تاڵە وا بەئاسانی لەبیر خۆیان بەرنەوە.

ئەو منداڵە ئەزدیانەی پێشتر لەلای ئەو گروپە تیرۆرستیەی داعش دەستبەسەر بوون، کۆمەکان بەشداری شەڕ بوون و کچەکانیشیان دەستدرێژی کراوەتەسەریان، لەووی دەروونیەوە لەوپەڕی ماندووبوون و شەکەتیدابوون، کەلەدەستی ئەو گروپە تیرۆریستیە ئازگاریان بووە و گەڕاونەتەوە ناو خێزانەکانیان، بەڵام سەدان کێشە و گرفتی دەروونیان هەیە، نەیانتوانیوە وەکو منداڵێکی تەندروست بگەڕێنەوە ناو کۆمەڵگا و خێزانەکانیان، شۆکنەواری ئەشکەنجە و دەستدرێژی و ناچارکردنی بەشداری شەڕ و کردەوە تیرۆریستیەکانیان بەسەر جەستە و دەروونیانەوە دیارە، پێویستیان بە چارەسەری دروونی و جەستەیی هەیە، بگومان خێزان و کەسوکاری ئەو منداڵانە ناتوانن وەك پێویست چارەسەری دەروونی و جەستەییان بۆ بکەن، لەوانەیە بەهۆی نەشارەزاییەوە هەندێك جار لەجیاتی چارەسەر زیاتر دەروونیان ئازار بکەن، بۆیە پێویستە بەرپرسانی حکومەت و ڕێکخراوە مرۆیی و نێودەوڵەتیەکان خەمخۆرانە بە دەنگیانەوە بێن و خەمیان بخۆن.

ژنانی ئێزدراوی ئەزدی یەکێکی ترن لەو قوربانیانەی دەستی تیرۆرستانی داعش، بەتایبەت ئەو ژنانەی لەئەنجامی دەستدرێژی سیکسی تیرۆریستانی داعش دووگیان بوون و بە خواستی خۆیان منداڵیان بووە، ئەو ژنانە دووجار قوربانین، لەلایەك دەستدرێژی سێکسیان کراوەتەسەر و لەلایەکی تریش بوونەتە دایکی منداڵێك، کەلەناو خێزان و هۆزەکەیدا قبوڵکراونیە و بەپێی دابونەریتی ئەزدی ئەو منداڵانەی دایکیان ئەزدی و باوکیان داعشن، قبوڵکراو نین، لەبەرئەوە ئەو ژنانە ناچاربوون دەست لە منداڵەکانیان هەگرن، ئەمەش جورێك ستەمی بەرامبەر بەو منداڵانە تێدایە، کە دایکیان ستەمی لێکراوە و دەستدرێژی کراوەتەسەر، بەڵام ئەم منداڵانە تاوانیان نیە، ڕاستە ئایینی ئەزدی هاوسەرگیری لەنێوان ئەزدیەك و یەکێکی تر قبوڵ نیە، بەڵام دیارە ئەو ژن و کچە ئەزدیانە بەویستی خۆیان شوویان

بەداعشەکان نەکردووە و بەبێ خواستی خۆیان منداڵیان هێناوەتە دنیاوە، بەگومان نەدایکیان و نەمنداڵەکان گوناهبکیان نییە، هەروەك یەکێك لە ژنە ڕزگابووەکانی دەستی داعش داوای لە خۆزانەکەی و هۆزەکەی و جیهان دەکات، لەوە زیاتر ئەشکەنجەیان نەدەن، چونکە ئەوان بەویستی خۆیان نەبوونەتە دایك و دەستدرێژیان کراوەتەسەر، داوا دەکات ئەو منداڵانە بەهۆی دابونەریتەوە لە باوەشی دایکیان دوورنەخرێنەوە، لەبەرئەوە پێویست بوو بیر لە ڕێگاچارەیەکی نەرم و هێمنتر بکرایەتەوە، بۆیە ئافرەتانی ڕزگاربووی دەستی داعش پێویستیان بە چاودێری ورد هەیە، کە پسپۆڕی دەرونی بەردەوام ڕێنمایی دەروونیان پێ بدات.
بەداخەوە ئەو بارودۆخەی ژن و منداڵانی ڤێندراوی ئێزدی هەم لەلایەن ڕاگەیاندنەکان و هەم لایەنە پەیوەندیدارەکان جاری واهەیە بەهۆی پیشاندانی نادروست و مامەڵەی نەشیاو و بەزەیی هاتنەوە پەیاندا هێندە دەروونیان ئازار دەدەرێت، نەبوونی باشترە، وەك ژنکی ڕزگاربووی ژێر دەسەڵاتی داعش داوای دەکرد لەوە زیاتر ئازار و ئەشکەنجە نەدرێن، بۆیە پێویستە ڕێزیان بگیرێت و هاوکاری بکرێن و بەهانایانەوە بێین، تا لەووی کۆشەی جەستەیی و دەروونی ئەگەر بتوانن لەماوەیەکی دووریشدا بڕێت، بگەڕێنەوە دۆخی ژیانی ئاسایی خۆیان.

بیرەوەرییەک لەگەڵ مامۆستا شێرکۆ بێکەس ... نووسینی: ستیڤان شەمزینی

وا بزانم یەکەم جار مامۆستا "شێرکۆ بێکەس"م ناسی، ناوەڕاستی ساڵانی نەوەدەکان بوو. هەرچەندە مامۆستا لە گەنجییەوە ئاشنای باوکم بوو، هەر بەیەکیشەوە نەفی خواروووی عێراق کران، بەڵام ناسینی خۆم لەگەڵیدا وەك وتم لە ناوەڕاستی نەوەدەکان بوو. جیا لەوەی مینا گەنجێك زۆر سڕسام بووم بە توانا شیعرییەکە لە ڕاددە بەدەرەکەی، هەمیشە هەوەستەکانی ئەم پیاوە مەزنە سەرنجی ڕاکێشاوم. بە تایبەت کاتێك دەستی لە وەزارەت هەڵگرت و بە دەنگێکی

دڵەر وتی "چۆن دەتوانم وازیری ڕۆشنبیریی بم و سنگی وشە و ڕۆژنامە بە قەڵەم هەڵدەن".
هەر لە نووسەرکاندا کە بەرەو ڕووبوونەوەی هەڵوێستی بە تایبەت لایەنگرانی کولتووری باو و کونسێرڤاتیزمەکان و هەڵە نوێباوەکان ببووە ڕووبوونەوەیەکی جیددی، شێرکۆ بێکەس هەمیشە لە سەنگەری هەڵوێستدا بوو لە بەرانبەر ئەو ڕەوتانەی پارێزگاریان لە سەنگەری دواکەوتوویی دەکرد. لەسەر مەسەلەی ژن و عەلمانیەت و ئازادیی بیروڕا و مەدەنیەت و دیموکراسی هەڵوێستی ڕوونی هەبوو، داکۆکی ئەو لەو بەهایانە قابیلی هیچ جۆرە سازشێک نەبوو. ئەمە هەقیقەتێک نییە تەنیا من هەستم پێ کردبێت، بەڵکو ڕاستییەکە وەک ئەماس دەدروشتەوە.
بیرم دێتەوە ساڵی 2000 لەو ساتەوەختەی یەکێتی بە سەرپەرشتی نەوشیروان مستەفا پەلاماری حزبی کۆمۆنیستی دا، من و هاوڕێیەکی ترم کە پەیامنێری ڕادیۆی حزبی کۆمۆنیست بوو، چووین بۆ لای مامۆستا بۆ دۆزگای چاپ و پەخشی سەردەم. ویستمان هەڵوێستی بزانین لە بارەی ئەو ڕووداوە، ئەوەی ئەمە بینیمان مامۆستا لە ئەمە تووڕەتر بوو، لە ئەمە نیگەرانتر بوو، بەیە ڕەنگی سەرکی بینی لەو پرۆتستۆیەی کە لایەن 40 نووسەر و ڕۆشنبیری شاری سلێمانییەوە دژ بە ئەو پەلامارە دەرچوو، کە دواتر مام جەلال ئەو 40 ڕۆشنبیرەی بینی و لەوێش مامۆستا بە تووندیی ڕەخنەی لەو هەڵوێستەی یەکێتی گرت. بەڵام مام جەلال بەئاگایی خۆی لە شێوازی ئەو پەلامارە نیشاندا، بگوومان دوای ئەو سەردانە لەسەر بەیاری مام جەلال کوشتاری کۆمۆنیستەکان کۆتایی هات.
من ئەم شاهیدییە بە مژوو دەدەم، هەر ئەو کاتەی یەکێتی باوکراوە و ئەدەبیاتی حزبی کۆمۆنیستی قەدەغە کردبوو، من و هاوڕێکەم بەردەوام سەدان ڕۆژنامەی بەپشێوە و باوکراوە و بەیاننامەی حزبمان دەبردە ناو دۆزگای چاپ و پەخشی سەردەم و باومان دەکردەوە. جگە لەوێش خودی مامۆستا سپانسەری ڕۆژنامە و باوکراوەکانی دەکرد. هەموو مانگێک مامۆستا شێرکۆ بێ 100 دیناری سویسری "کە بە ئەو ڕۆژگارە کەم نەبوو"، دەدایە دەستی ئەمە بە مەبەستی سپانسەریکردن بە ڕۆژنامەکانی حزبی کۆمۆنیست، هەر لەناو دۆزگای سەردەم هەریەک لە بەڕێزان "کاک ئازاد بەرزنجی، کاک ڕەبین هەردی، مامۆستا ڕئوف بێگەرد، ئاسۆ جەبار" ئەوانیش بە بڕێک پارە سپانسەریی ڕۆژنامەکانیان دەکرد، بەڵام ئەوێش هەمووی بە ئازایەتی و چاولێکردنی شێرکۆ بێکەس دەگەڕایەوە.
ئەوارەیەکی پایزی ساڵی 2000 هەشتا سەفەرم نەکردبوو بە تورکیا، لە کوردستان بووم، زیاتر لە 100 ڕۆژنامە و 200 بەیاننامەی حزبی

کەمەنیستم پێ بوو، هەستم دەکرد لە نزیک گۆڕەکی خەمان چاودێریی دەکرێم، بە خڕایی خەم فڕەدایە ناو پاسکی گۆڕەکی بەختیاری کە بەرەو بازاڕ دەڕۆیشت، دوو لە ئاسایشکان بە خڕایی خەیان هەڵدایە ناو پاسکەوە، بەڵام چاوەڕوانیان دەکرد، لەگەڵ دابەزینم دەستگیرم بکەن. هەر ئەوەندە گەیشتمە ئاستی فولکەی یەکگرتن، ئافرەتێک لەو مەوقیفە دابەزی و منیش لە جامی کەستەرکەوە خەم هەڵدایە خوارەوە و بەرەو دەزگای سەردەم هەڵهاتم کە 200 مەترێک لەمەوە دوور بوو، بە شەڕەشەق خەم گەیاندە ناو دەزگای سەردەم و یەکسەر بەرەو ژووری مامەستا ڕامکرد، خوا بەوە ڕوحمی کرد خێی لەو بوو، دوو ئاسایشکەش لە بەردەم دەرگای سەردەم وەستابوون، حاڵ و وەزعەکەم لە مامەستا گەیاند و ئەویش هاتە دەرەوە و ئاسایشکانی ئیحراج کرد، یەکێک لە ئاسایشکان وتی: مامەستا لەبەر خاتری تۆ پیاویشی کوشتبێت وازی لە دەهێنین. ئیتر ئەو ئەوارە دەعوەتی مامەستا بووم و شەوەکەشی پێکەوە خواردمانەوە.
شتێکی تر کە لە بیرم ماوە ئەوەیە، مامەستا هەمیشە دەیووت ئەم ستیقانە و هاوڕێ ڕۆژنامەنووسکەی وەک سیکەتین وان پێتەوە دەلکێن تا چاوپێکەوتنت لەگەڵ نەکەن وازت لێناهێنن. چیرۆکی ئەمەش دوای ئەوەبوو ویستمان چاوپێکەوتنێکی لەگەڵ ئەنجام بدەین، بەڵام لەسەر سەفەر بوو، وا بزانم بۆ سوێد، ئەمەش وتمان دەی قەینا دوای سەفەرەکە، دوای دوو مانگێک چووینەوە بۆ لای، وتی ئەی هاوار چەنتان بیر ماوە، ئەم جارە هەرچی چەنێک بوو خەی لە چاوپێکەوتنەکە دزیبەوە، ڕۆژێکی دی چووین میوانێکی زۆری هەبوو، پەموابێت میوانەکان عەرەبی غەیرە عەراقی بوون، هەرچی چەنێک بوو هەڵکمان قەستەوە و دیمانەکەمان لەگەڵیدا ئەنجامدا. دوای ئەوەی دیمانەکەش تەواو بوو ڕووی کردە کاک ئازاد بەرزنجی و بە دەم پێکەنین و نەفەسێک قووڵی جگەرەکێشەوە وتی: کەس نییە لە دەستی ئەم دووانە ڕزگاری بێت، ئەمانە سیکەتینن کە پێتەوە لکان هەر دەبێت دیمانەکەیان بۆ بکەیت. دوای ئەوەش دایە قاقای پێکەنین و وتی ئەوەم خەشدەوە زۆر دەمکە دەزانم سەرقاڵن و کەڵە نادەن.

تێبینی: ئەم وتارە ڕۆژی 8-8-2013 نووسراوە و پاشتر لە بڕگی دووەمی کتێبی "قوتووی عەتار" لەلاپەڕە 224-226 چاپ و باڵوکراوەتەوە

کوشتارگای بنی قویزو ئزدایيکان دوو وحشيگریی هاوشون، بام لدوو سردمی جياوازدا ... تاهير عيسا

ئگر زياتر لچواردە سدە لەوبەر، هزی بنی قويزی شاريی مدينە (يثريب)ی نيمچە دورگەی عەبيی، بيانووی پيمانشکنيان لجنگی خندق و دوای ئابووقيکی بيست وپنج رۆژی ناچار کرابن، خيان ادست وتسليم بە سوپاکەی ئيسلام بکن ودواتريش لسەر دستی محمدو بداوريی و قزاوتيی "سعدی کوی معازی" بريندارکەوتووی جنگی خندق(ئحزاب)، بيارييقسابيی کردنيان بپەی سرچاوە مژووييکان لنەوان شششد بە نسدکس درکردبت و محمديش بيارە خونايکەی سعد بەت:- اللش هر ئم داوريەی دويست، دوای بيارکش عەلی و زوبەری کوی عەوامی دوو لدە مژدپدراوکەی بەهشت، يک بدوای يک لسەر چاکدا سريان وک مەيی قوربانی لەلاشە جيا دکنەوو تنانت ئم کسايتيەی ئە مە لنەناو بانگشکارانيدا پی دوترت ئحمولەاحيمين، منانی نرينەی تازە باغ بووش لژر چقی بە بزيانيانداد ربازيان نبوو و پوريشيان بە باغ بوون تووکی بريان بوو، چند تامەوويک لە بريی ناوگيياندا بە دادگای محمدی بس بوو بە بيياردان لسەر قسابيکردنيان، هرچی کچ وژنکانيشيان بوو وک ئستروماات ومک وماە لنەوان خياندا دابش کراوو تنانە محمد لوەدا بپەی ئايتی ئيلاهی، ياسای خومسيی بە خەی لناو شريعەتکيدا جگيرکردوو، واتە لە پنج بشی تانيدا بشکی بە خەی بردوو.

ژنکانيشيان وک وسەبايا (کنيزک، کيلە)ی جنگی امميان لگەدا کردوون و تنانت محمد، يکە لجوانترينی ژنکانی هزکەی کناوی ريحانە بوو، دوای سربينی مردیی و تواوی کس وکارکەی دکاتە ژنی خی و بپەی سرچاوکان هر ئو شوە لناو بنی خونی قسابيکراوکانيدا سرجيی لگەدا دکات، سرچاوکان دەن ريحانە لياداشتکانيدا گەاوتيوە کە قزونترين کسک لژيانيدا بينيبتی ئم پغمبری ئيسلام بوو چونکە گووتوويتی دوای قتل عامی هزکەی بە کسە ئازيزکانی خشيوە ناچاردبت

وەک کەیلەیەک مامەیەکی تائوپەیی غەریزەحەیوانی قبووڵ بکات، هاوشێوەی کچانی شەنگالی ئەمڕۆ.
کوشتارگای بەنی قوڕەیزە، دادوەریی محەمەدو اللەکەی بەتەواوەیی دەخاتە ژێر پرسیارەیی هەر مرۆڤێکی خاوەن عەقڵ وێژدانی ئەمڕۆو داعش و کردەوە وەحشیگەریەکانیشیی لەڕوانگای گشتی موسوڵمانانداوەک هەزەکی مەشروعیی ئیلاهی لەپەناوی ئاگرتنی پەیداخکەیدا، ئاسایی دەکاتەوە.
هەر کەسێک ئاگەڕ بێ چەند چرکەیەک چاویلکە دینیەکەی دابنێت و بە چاوەیی مرۆڤێکی بەدینەوە لەڕووداوەکە و دادوەرییی پەغەمبەرەکەی بڕوانێت، کە بەسەدان کەسی بەتاوانی تەدا دەکرێتە قەسابیی تەنیا بەبیانووی پەیمانشکێنی سەرەکی هەزەکەیان، کە هەر کەسێک دەتوانێت لەوتەبگات و ئەوە بزانێت، کە بەیاردانیی ناوهەزەکان لەدەستی سەرەکی هەزدایە، نەک حەشاماتی خوارەوە کە لەناو هەزەکاندا هیچکارێن لەبەیارو قەرارو مەداردا، چجای بگات بەوەی منانەکیش تەنیا بەپەوڕی چەند تاقمووێکی بەریان، وەک مەو بزن قەسابی بکرێن! حەقانیەت و ڕەوایەتدان بەم دادگایەش لەژێر ناوی اللەوە شانخایکردنکی ڕوون وئاشکرای محەمەدە لەو تاوانانەی ئەنجامیداون، بگوومان دەستبردن بە ئەم قەسابیکردنو پاڵنەریی سەرکیش لەلای محەمەد، بەباوەڕی من ئەمانەی خوارەوەبوون:
یەکەم:- مەک ومات وسامانی بەئەندازەی هەزی بەنی قوڕەیزە لەمەدینەدا، کە دەبوایا بە بەدەستهێنانیان تەنیا بیانوویەکی لەمجۆرەی هەبێت و کەسیان لە نەهێشت.
دووەم:- بەکەیلەو سەبایاکردنی کچ وژن و منااڵکانیان و فرۆشتنیان لەبازاڕەکانی شام وحیجازدا.
سێیەم:- پیشاندانیی قودڕەت ودەسەاتیی بەرحمانەی خەی لەژێر ناوی اللەداو پاکتاوکردنیی نەیارەکانی خەی.
چوارەم:-دامەزراندنیی دەوڵەتەکەی کە لەم پەناوشدا پێویستیی بە پتەوکردنی بنکە ئابووریی وسەربازیەکانی بوو، کە دواتریش هەر یەکە لە هەزەکانی دیکەی وەک بەنی نەزیرەو بەنی قینقاعیشی دوای گەمارۆدان وهەاڵشە بەمەرجی جێهێشتنی تەواوی مەک ومات وسامانیان، لەشارەکە دەرکرد.

هەڵبەتە داعش و هاوشێوەکانیان ئەمڕۆ لەناو هەمان زەنگاوەکدا کە مەژوو بەی گرتووەتەوە مەلەدەکەن و دووبارەو چەند بارەی ڕوداوگەلێی وەک شەنگالیش لەناو ململانێ سیاسیی وئابووریی وسەربازیەکانی ناوچەکەو جیهانیشدا، لەبەردەوامی ئەم عەقیدەتە دەگما دینیەدا، زەر چاوەڕوانکراوە.

بەرامبەر کوشتارگای ئەزدایییەکان(ئەزیدی) لەموسڵدا، کە ئابڵۆقەیت و نوکردنەوەی هەمان مێژووی سەردەمی محەمەدو بانی قوڕەیزە بوو لەسەردەستی داعش و خەلیفەکانیان، ئەبوبەکری بەغدادیی و ئەردۆغان و میری قەتەربن حەمەد، بەرامبەر لەم ڕووداوەدا لە جێگای داوەریی" سەعدی کۆی مەعاز" لەپەیمان وکەین وبینکی ژێر بژێردا "مەسعودی کۆی مەلا" قەزاوەت دەکات و دەیانکاتە قوربانی پیلانە ژێر بژێرەکانیان، کە دواتر ڕادەستکردنی شەنگال و ئەو هەموو کوشتارو ئاوارەیی و نەهامەتیە بوو کە بەسەریاندا هێنان و ژن وکچەکانیشیان بەسەبایا کران و لەبازاڕەکانی موسڵ وڕەقەدا کەین وفرۆشتنیان پێوەدەکراو غەریزەی حەیوانیان تێدا خاڵی دەکردنەوە.
داعش لەڕووداوی شەنگالدا نموونەی ڕووداوێکی قەزاونیی مێژوویی سەردەمی بانی قوڕەیزەی ناو لاپەڕەکانی، بەشێوەیەکی زیندوو لەدنیای واقیعدا پیشانی جیهانداو گووتیی ئا ئەمەیە نموونەی ئیسلامیی ڕاسڵن وڕاستەقینە!
دواجار من پێم وایە، بە کۆتایی هێنان بەم ڕووداوانەو بە بەرگرتن، بەڕووداو و دووبارەبوونەوەیان، جگە لە تێگەیشتنێکی زانستیانە بە ڕووداوەکانی مێژوو و جگە لەهەڵسەنگاندنێکی زانستیانەی ململانێکانی مێژوو و جگە لە تێگەیشتنێکی زانستیانەی مێژوو ودیاردە ئایینی و کلتووریی وکەمایەتیەکانیی و مێژووی سەرهەڵدانیان و هەکارەکانی سەرهەڵدانیان، کە ئەمڕۆ خوداکان و ئاینەکانیان و بەتایبەتیش ئیسلام و مەزهەبەکانی، کە وەک هەر ئاینێکی دیکەو کلتوورێکی دیکە لە ڕووداوی مێژووکردانەی خودی مرۆڤکان خۆیان بەدەر نییەو کراوەتە وەسیلەو ئامڕازێکی ئەفیونخواردووکرانی ئینسانەکان و لەململانێ سیاسیەکانی ئەم دەورەیەشدا هەم چینی دەسەڵاتدار و سەرمایەداران وەک سەرخانی سیاسیی بۆ درێژدان بەتەمەنی چەوسێنەرانەی خۆی کەڵکی لەسوودگرن و هەم دەوڵەتانی زلهێزیی ناوچەکەو جیهانیش لەناوچەکەدا بۆ بەدەستهێنانی ئامانجە سیاسیی وئابووریەکان کەڵکیان لەوەرگرتووە و هەزو ئیرادەی ئینسانەکانی لە چوار چێوەی تێگەیشتنی کۆنەپارێزستانەی دینی و مەزهەبیدا وردو خاشکردووەو ڕەگەکانی هەر چەشنە هاوەدەنگی و هاوەڵێنگیەکی مرۆڤکانی بۆ بەدیهێنانی دنیایەکی باشتریی ئازادو یەکسان وخۆشگوزەران، تاریک و لەڕووناکشن کردووە، کە بەدەستەبەردار بوونیان لەم تێگەیشتنە خوافیە نازانستیانەیەو تووڕەیی دەست ئاواڵەترو چاوەڕوانشنترو ئاسەدارتر دەبن بۆ دەزگاوەی ڕەگا چارەی یەکجاریی لەدەست بەڕاو شەڕیی تەواوی گروپ ودەستەو تاقمە دینی و مەزهەبیەکان وتەواوی سەرمایەداران و دەوڵەت و ئامانجە قازانجپەرستەکانیان، کە تەنیا کەڵکی زیاترو زیاتری

سەرمایەکانیانو لەپەناویدا دەست بە هەر کارکی وەحشیگەرانەی لەچەشنی بانی قوەیزەو شەنگال و تەواوی جەنگە کاولکاریەکانی دیکەی هاوشوەلە ناوچەکەو جیهان دەبەن.

سەرچاوەکان:-

محمدبن جریر طبری، تاریخ الرسل و الملوک، اول، ص۱۴۹۷
صحیح بخاری جلد 5 کتاب 59 شماره 443
صحیح بخاری جلد 4 کتاب 52 شماره 280
صحیح بخاری جلد 4 کتاب 52 شماره 176

دابەزینی ئایەتەکانی ٥٦ هەتا ٥٨ لەسوەتی ئەنفال و هەروەها ٢٦و ٢٧ لەسوەتی ئەحزاب لەپەیوەست بە وەداوی بانی قوەیزە دابەزیون.

▪ **تاهیر عیسا/** ٤.٥.٢٠٢٠

میواندارى سەردەمى کۆرنا یا کۆقید١٩! … عبدالرحمن محمد(مەلا رەحمان ئاوارەکان)

دایکم، ئەم جۆرنە، کە تەلەفۆنم بۆى کرد، پێم گریانى بوو!؟ پرسیارم کرد ئەوە چیە؟ چى ڕوویداوە؟ لە وەڵامدا گوتى: یەک منداڵ سەرى لێم نەداوە و منیان خۆش ناوێت و منیان لە ماڵەکەدا بە تەنیا فڕێداوە!

دایکم، ئەوەندە سادە و ساکارە، ئەگەر قایرەسکەش بکەى بە میوانى باوەشى پیادا دەکات و خزمەتیکى باشى دەکات و بەڵێى دەکات، بە ئەوەى دوایى گلەیى نەکات!

کەمەگاى ڕۆژهەڵاتى بە گشتى و خەڵکە کرێکار و زەحمەتکێشەکە، بە سروشت خەڵکانێکى سادە و ساکارو بە خزمەتن، هەموو کار و کردەوەکانیان تەنها کۆمەک و یارمەتى و دەستگرتنى بەرامبەرەکانیانە، پاروەکانى دەمى خۆیان لە گۆ دراوسێ و هاوێکانیاندا بەش دەکەن!

ڕۆژانە هەر ئەم هەژارانە، ئەم چینى زەحمەتکێش و کرێکارانە، بە سەر و ماڵ و منداڵەکانیان، لە بەرەکانى جەنگدا دەبەخشن لە پیناو

سەروەریکاندا، لە پێناو ڕزگاری کەمینگادا لە دەست هەموو شەوازکانی چەوساندنەوە، میللی بێت، چینایەتی بیت، ئاگەزی بێت.
بە ئاوەی خەیان هەڵکەشن و لە بەرامبەردرداا، داوای ئیمتیاز و پارە وپولێک بکەن، کە بە شایستەی خیانی نازانن!
بەیە، ڕۆژانە، دەیان و سەدان هەواڵی دڵتەزێن دەبیستین، لەم خزانانەوە، کە خۆشویستکیان لە دەست داوە یا چند خۆشویستیک، کە لە کەمایەتی بوونەوە و تکناوی و سادەیی و ساکاریان، کە پێوی یاساکانی خەپاراستن ناکەن
منیش دەمە دایە گیان(مەبەستم هەموو دایکان و خۆشویستانە):
میوان لەم ڕۆژدا، لە پێش چاوی خانخودا یا خاوەن ماڵدا، لە قایرەسی کەرەنا دەچێت!
کام ماڵ، دوایی ڕۆشتنی میوانەکە:
ناو ماڵکەی بە سپرای دژە قایرەس، سپرای ڕۆژ ناکات!؟
شۆن دانیشتنی میوانەکە، بە فاس و پاککەرەوەکانی تر، ناسڕتەوە!؟
قاپ و کەوچک و پەرداخی میوانەکە، بە سێ ڕۆژ ناخاتە بەر خەر، تا قایرەسکانی لە بەوات!؟
ئاودەست و حەمامکەی لەی دەبێت بە لەوغم ، لەوێ پێیدا بتەقێتەوە!؟
لە زستاندا، هەموو پەنجەرەکانی نەخستەتە سەر پشت، تا هەوای ناو ژورەکە ئاوگۆ بکات!؟
ئینجا، بە ماوەی دوو هەفتە، دوایی ڕۆشتنی میوانەکە، هەر
پژمێیەک!
کۆکەیەک!
هەناسەسواریەک!
تایەک!
سک چوونەک!
سەر ئێشەیەک!
خاوەن ماڵەکە، لە سەر ئاوازی، ئەرە ناردبووم بە دواتدا، کە ئەم بڕیارە بەمان هەنا! کەمێک ڕەحمەت و گازندە بە میوانەکە دەنەرێت و لە گۆ هەر کۆکە و پژمێیەکدا، بڕینی قوربانیەکیش دەدات، ئەم جۆرە شایەتی ئاو قورابانیدانە بوون، کە گشت وەک گرد لە شارو شارۆچکەکان و لادیکان هەڵدرابونەوە.کەرەنا هەرش دەکاتە سەر مرۆڤ و لە بەرامبەریشدا، مۆڤ بە سەر ئاژەڵکان!

azzady22@gmail.com ٠٣/٠٨/٢٠٢٠

خۆشەویستی دوو زەمەنی جیاواز … شیعری: شارا موستەفا

خۆشمویستیت..ئەشزانم.....ئەم ئەوینە
لە ئەزەلەوە جیاوازە..
دوو وشەی دوو دیوانی جیاوازو....
دوو پلنگی دوو جەنگەلستانی جیاواز

هەزار لەیەک دوورین بەڵام
خەیاڵم پەن لە تارمایی تۆ
هەناسەم پەن لە بۆنی تۆ
نیگام پەن لە وێنەی تۆ

هەرفتارە شێتانەکانیشم خۆشەویستی تۆیان لە دڵژە
کە بۆ نێو چیاکاندا گەشت دەکەم و مەست دەبم
هەخۆشمەوێیت
کە گوڵی نێو باخچەکەم ئاو دەدەم و پێکەوە دەگەشێنەوە
خۆشمەوێیت
کە بەدیار قاوە تاڵەکەمەوە خەیاڵ دەمباتەوە
دیسان بزانە کەلای تەم لەبەر ئەوەیە خۆشمەوێی
کە گوێ لە گۆرانیە درژەکانی عبدالحلیم دەگرم بیر لە تۆ ئەکەمەوە
هەندە کات خۆشەویستیت ئێنوسمەوە
هەندە کاتی دی خۆشەویستیت ئێخوێنمەوە

هەلەگەل خۆشەویستیت پێ ئەکەنم
هەلەگەڵ خۆشەویستیت ئێگریەم
هە
هەئیتر ئاوا کلاسیکیانە خۆشمەوێیت.

کازمی و بەرهەم صالح خەریکی چین؟ … عیماد عەلی

ئەو هەواڵە وردانەی بە خشکەیی لە بەغداو جیهانەوە دەربارەی جموجوڵەکانی دەسەڵاتداران وشۆوەی عیراقی داهاتوو دەردەکەون و بە هۆواشی رووندەبنەوە ئەوەیە کە ئەمریکا و ئێران لە زۆر شت هاوڕان لە عیراقدا، سەرەڕای ئەو ناکۆکیە ئاشکرایەی لە نێوانیاندا هەیە، ئەگەر بەرژەوەندیەکانیان یەکبگرنەوە، لەو نێوەندەشدا بەشوەیەکی ئاسایی و وەکو عادەتی هەمیشەیی خۆی؛ بەریتانیا و ئەمریکا، سەرجەم بەرژەوەندیەکانی خۆیان لە نێو ئەو هاوکۆشانەدا دەپارێزن و هەنگاوی ستراتیجی باش لەو بارودۆخە شەژاو و فەوزایەدا دەهاوێژن و، نیازی سەرەکی ئەم چەند لایەنە نێوخۆیی و دەرەکیەش ئەوەیە عیراقێکی یەکگرتووی ملکەچی ئەم وڵاتانە لە دواجاردا بێننە ئاراوە و بۆ ئەو مەبەستەش کارەکتەری ملشۆر و خاوەن خاڵی سەلبی و لاوازی نێوخۆیی بەکار دێنن.

ئەوەتا لە مەڕ هەر جوڵەیەکی کازمی ئەگەر دەستوریش نەبێت کەسێك نابینیت بەرەنگاری بکاتەوە جگە لە زۆر کەم لە جەمسەری لاواز کە ئەوانیش دەزانن لە دواجاردا پەراوێز دەخرێن، هەموو جموجوڵێکی کازمی بە سازان لەگەڵ بەرهەم صالەح دەکرێت، دوا بڕیاریش واتە دیاریکردنی رۆژی هەڵبژاردنی پێشوەختە کە ئەرکی سەرەکی کۆمارە لەدوای هەڵوەشانەوەی پەرلەمان و پێش شەست رۆژ لە هەڵبژاردن کە دەبێت رۆژەکە دیاری بکات، کەچی کازمی لە ئەمڕوە وەك پێشلکردنی دەستوریش رۆژەکەی دیاریکردووە و هیچ حسابێکی بۆ یاسا و دەستور نەکردووە و سەرەك کۆماریش کە لاف و گەزافی ئەوە دەدات پارێزەری دەستورە لەم فاوڵە نقەی لێوە نەهات، بەکو بەخۆی پێشوەختە سازانی لەگەڵ کازمی کردووە لەسەر ئەم پێشلکاریە.

ئامانجەکانی ئەم کۆمەڵە کارەکتەرە دەرەکی و ناوەکیەی سیاسەتمەدار و وڵاتانی خاوەن بەرژەوەندی لە عیراق بەم شوەیەیە و، کازمی و بەرهەم صالەح پێشوەختە هەموو بەرژەوەندیە شەخسیەکانی خۆیان بەوانەوە بەستۆتەوە و دوارۆژی سیاسی خۆیان لەم گرەوکردنەدا دەبینەوە:

- هەردوکیان هەوڵی تەواویان بۆ یەکێتی خاکی عیراق و لەو نێوەدەشدا لاوازبون یان بەیەکجاری نەمانی قەوارەی هەرێمی کوردستان و مانەوەی خۆیان بەسەر لیستی دەسەڵاتداری لە

عیراقێکی یەکگرتووی تەنانەت تۆتالیتاری دەبینەوە.

- جڵەوجۆکردنی فەرمانەکانی وڵاتانی خاوەن هەژموون و بەرژەوەندیخواز لە عیراق لە پێناو خۆبەهێزکردنیانە لەو عیراقەی مەبەستیانە بێ مانەوەی دەسەڵاتیان لەسەر حیسابی هەموو قوربانیەك بە تایبەتی لە لایەنە کوردەوە درابێت.
- ئەم سازانە سیاسیەی هەردوو سەر دەسەڵات ڕێگە خۆشکەر دەبێت کە لیستێکی یەکگرتووی خۆیان پێکبێنن(ماوەیەکە و ئۆستاش بە نهێنی کاری بۆ کردووە و بۆی دەکەن) و بەو هیوایەی براوەی یەکەم بن لە هەڵبژاردنی داهاتوودا، بۆ ئەوەی ئەجێندا کەیان بە ئاسانی جڵەوجۆبکەن و ئەو وڵاتانەش لە خۆیان رازیبکەن(بەڵکو ئەم کارەیان بە فەرمانی ئەو وڵاتانەیە). ئەمەش لەسەر حیسابی بەرژەوەندی تایبەتی هەموو خەڵکی عیراق بە کوردیشەوە.
- لەم هەلومەرجە هەستیارەدا کە عیراق لە ڕووکردنە تونێڵی لێی عیراق لە لایەن کوردەوە هیچ دەرچەیەك بۆ پرسی کوردی تیدا نابینێت و تەنانەت مەترسی گەورە لەسەر قەوارەی هەرێم و بەندە دەستوریەکانی عیراقە کە لە بەرژەوەندی کورد تێپەڕێنراوە.
- ئەگەر ئەم پیلانە سەربگرێت ئەوا شتیك نامێنێت ناوی ناوچە کێشە لەسەرەکان بێت و بەرتیانیا و ئەمریکا و ئێران دەبن بەخاوەنی هەموو فەرمانێك تایبەت بەو ناوچانە و لەو بارەوە نەوتەکەی دەکەوێتە ژێر ڕەحمەتی کۆمپانیا زەبەلاحەکانیان.
- لە کاتی سەرکەوتنیان لە گەیشتن بەو ئامانجە، هەوڵی گۆڕینی دەستور بۆ قازانجی ئەجێندا کەی خۆیان لە عیراقێکی یەکگرتووی تۆتالیتاری دەدەن و ئەگەر لە هەڵبژاردن سەرکەوتن بەدەست بێنن ئەو ئامانجەش بەدەست دێنن.
- بەم شێوەیە عیراقێکی نوێ بە شێوە و ڕوکەش و بەهەمان جەهەر و پلان و ڕێگەی سەرەتای دروستبونی عیراقی 1921 بە کارەکتەری جیاواز و بەناو کۆماری دروست دەکەن و بۆ دەیان دەیەی تر ژێردەستەی بەریتانیا و ئەمریکا و وڵاتانی دەوربەری خاوەن هەژمون دەبێت .

ئەوەی جێگەی سەرسوڕمانە کە کورد لای خۆیەوە بۆ ئەوەی حاڵەتەکە لێکبداتەوە و پلانەکان بخوێنێتەوە و ئامانجی کازمی بزانێت و بیر لە هۆکاری ئەو کێدەنگیەی لەسەر بوو بکاتەوە کەوتە هەڵەیەکی گەورەتر لە جاران و بە غەشیمی خۆی یەکەم لایەن بوو کە پشتگیری لە کازمی کرد و، ئەگەر ئەم دووانە و ئەوانەی لەپشتیانن سەربکەون ئەوا دەستی کورد بە تەواوی بە

بەتاڵی لە بنی هەمبانەکەوە دەردەچێت.

چیرۆک بۆ منداڵان.. گوڵەکی سووری لەخۆبایی ... و: رزا شوان

لە دارستانێکدا، لە رۆژێکی خۆشی بەهاردا، گوڵباخێکی سووری جوان پشکووت. گوڵە سوورەکە لە دەوروبەری خۆی روانی، لە تەنیشتییەوە دار چنارێکی بینی.
دار چنارەکە وتی: چەند گوڵەکی جوانە! خۆزگە منیش وەکو ئەو جوان دەبووم.
دار بڕوویەک بە دار چنارەکەی وت: خەمبار مەبە تەش جوانی، ناکرێ کە ئێمە هەموو شتێکمان هەبێت.
گوڵە سوورەکە وتی: لەو بڕوایەدام کە من جوانترین گوڵم لێم دارستانێدا.
گوڵە لاولاوەک، سەری هەڵبڕی و وتی: بۆ وا دەڵێی؟ لێم دارستانێدا، گەلێ گوڵی جوان هەیە. تۆ تەنیا یەکێکی لەو گوڵە جوانانە.
گوڵە سوورەکە وتی: من دەبینم هەمووان سەرسامی منن و سێبەری من دەکەن.
گوڵە سوورەکە سێبەری روەکی کوچکەفیلی (رووەکێکی دەکاوییە) کرد و وتی: ئای لەو روەکە ناشیرینە، ئازای گیانی دەکە!
دار چنارەکە، قسەکەی گوڵە سوورەکەی پێ ناخۆشبوو، وتی: گوڵە سوور، ئەم قسەیە چیبوو کردت؟ کە دەزانێت بۆ کە جوانی چییە؟ تەش دەکت هەیە.
گوڵە سوورەکە بە تووڕەییەوە سێبەری دار چنارەکەی کرد و وتی: هیوادارم کە چاڕەکی باشت هەبێت. تۆ هیچ لە جوانی نازانی. ناتوانە دەکەکانی من بە دەکەکانی گوچکەفیل بڕاورد بکەی.
دار چنارەکە: تۆ لەناو ئێم دارستانێدا، گوڵێکی لەخۆبایی.
گوڵە سوورەکە هەوێدا کە ڕگەکانی لە گوچکەفیل دوور بخاتەوە،

بەهار نەیتوانی لە شوێنی خۆیدا بجووڵێ. گوڵە سوورەکە بە درێژایی ڕۆژگار، هەر لە گوڵچکەفیلەکەی دەوانی، تانەی لێدەدا و قسەی ناشیرینی پێ دەوت، وتی: ڕووکی لێم جارێ هیچ سوودێکی نییە. بە داخەوە کە من بووم بە هاوسێی ئێم دەکاوییە ناشیرینە.
گوڵچکەفیلەکە، گوێی بە توانج و بە قسە ناشیرینەکانی گوڵە سوورەکە نەدا. بەڵکو هەوێیدا کە ئامۆژگاری و ڕێنمایی بکات، وتی: خودا هیچ شەوێک لە شەوکانی ژیانی بابە مەبەست دروست نەکردووە.
بەهار کۆتایی هات، باران نەباری، کشوهەوا گەرمبوون، ژیان لە دارستانەکەدا سەخت بوو. گوڵە سوورەکە لە توێنەتیدا بەرەو سیسبوونەوە دەچوو.
ڕۆژکیان گوڵە سوورەکە، چۆلەکەکانی بینی، کە لەسەر گوڵچکەفیلەکە دەنیشتنەوە. دەنووکەکانیان دەچەقاندنە گیا سەوز و ئەستوورەکانی گوڵچکەفیلەکە و تەڕ ئاویان لێیان دەخواردەوە، دوایش بە گەشی و خۆشییەوە هەڵدەفڕین و دووردەکەوتنەوە.
ئێم کارەی چۆلەکەکان، بە لای گوڵە سوورەکەوە جێی سەرسوڕمان بوو.
گوڵە سوورەکە لە دار چنارەکەی پرسی: ئەو باندانە چییان دەکرد؟
دار چنارەکە بێی ڕوونکردەوە، کە باندەکان، ئاویان لە گیاکانی گوڵچکەفیلەکە دەمژی.
گوڵە سوورەکە: ئایا ئازەتی پێ ناگات، کە گیاکانی کون کون دەکەن؟
دار چنارەکە: بەڵی، بەڵام گوڵچکەفیلەکە، حەز بە یارمەتیدان و بەخشین دەکات، حەزناکات کە باندەکان لە توێنەتیدا پەریشان ببن، زەری پێی خۆش کە ئاوی ناو گیاکانی بخەنەوە.
گوڵە سوورەکە بە سەرسامانکەوە، چاوی کردەوە و هاواری کرد: گوڵچکەفیلەکە ئاوی هەیە؟
دار چنارەکە: بەڵێ ئاوی هەیە، تەش ئاگەر داوای یارمەتی لە گوڵچکەفیلەکە بکەی، دەتوانیت ئاوی لە بخەیتەوە. چۆلەکەکان دەتوانن یارمەتیت بدەن.
گوڵە سوورەکە هەستی بە شەرمەزاریەکی زەر کرد، کە داوای ئاو لە گوڵچکەفیلەکە بکا، لە دوای ئەو هەموو قسە ناشیرینانەی کە پێی وت. بەڵام زەری توینی بوو. لە دواییدا داوای ئاوی

لەکرد.
گوچکەفیلەکە زۆر بە نەرمی و رووخۆشییەوە رازی بوو کە ئاوی بداتێ. چەلەکەکان هاتن و دەنووکەکانیان لە گۆناکانی گوچکەفیلەکە، پێ لە ئاو دەکردن و دەیانکردە سەر رەگەکانی گوڵە سوورەکە و پاراویان کردن.. گوڵە سوورەکە یەکسەر گەشایەوە. گوڵە سوورەکە، زۆر سوپاسی گوچکەفیلەکەی کرد و داوای لێبوردنیشی لێکرد. زۆریش سوپاسی چەلەکەکانی کرد. وانەیەکی باشیش فێربوو، کە جارێکی تر لەخۆی بایی نەبێت.. کەسیش بە رووخسار و بە دیمەنی هەڵنەسەنگێنێت.
() [illegible] [illegible] [illegible]

تەگەیشتم کەتا ییمان زەر نزیکە

بیرەکی قوولم لەداو
هەتا توانام هەبوو درەختم چاند
کارگەکانم کوژاندەوە
یەتەمبەل و فرەکەم راگرت
بە فایلەک خستمە پەستەو بە زەوییم نارد
تا لە سالی سێ هەزار (٣٠٠٠)
زەوی وەلامی دامەوە
بەقەد مەژووی کەون
بیرم لە یەکەوە کردەتەوە
بەڵام تا یەستا تەنەگەیشتم
بە توشم بوو بە توشی یەکەوە
یەی هاوار یەکەوە چ مشەخەرەکی بە سوودن

هەزان اسماعیل کەریم